

Regional konkurrenceevne og beskæftigelse i Danmark

- Danmarks strategiske dokument

Disposition

0. Forord – EU's samhørighedspolitik og det strategiske dokument

1. Strategisk fokus

I afsnittet beskrives det europæiske strategiske udgangspunkt, det nationale reformprogram og linjen trækkes til Danmarks udfordringer og overordnede målsætninger. Ikke alle målsætningerne kan og skal opfyldes gennem strukturfondsindsatsen - den konkrete strukturfondsindsats opstilles der mål for i strukturfondsprogrammerne.

2. Sammenhæng mellem politik-områder

Målsætningerne og indsatsen er valgt med baggrund i målsætningerne fra Lissabon og den danske regerings overordnede mål for vækstpolitikken i respekt for øvrige politikker. Afsnittet tydeliggør disse sammenhænge og redegørelsen for øvrig national politik begrundet fokuseringen af strukturfondsindsatsen.

3. Danmarks udgangspunkt

I afsnittet redegøres for Danmarks udgangspunkt i form af socioøkonomiske nøgletal og en analyse af styrker og svagheder inden for de fire indsatsområder.

4. Indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse

På baggrund af analysen beskrives den indsats, der skal til for at nå de mål, der er opstillet i forlængelse af den europæiske strategi, Danmarks udfordringer og svar.

5. Partnerskabet: Organisering af indsatsen for fremme af regional konkurrenceevne og beskæftigelse

6. Finansiering og programmering

7. Additionalitet og administrativ efficiens

0. Forord – EU's samhørighedspolitik og det strategiske dokument

I alle vestlige lande oplever virksomhederne i dag et stigende pres fra hurtigt voksende økonomier i Asien. Hvis EU skal udnytte sit økonomiske potentiale, skal alle regioner involveres i vækstbestræbelserne, og alle EU-borgere skal have chancen for at bidrage hertil.

EU's samhørighedspolitik, herunder strukturfondsindsatsen, skal medvirke til, at regionerne formår at tage globaliseringens udfordringer op. Og udnytte de mange nye muligheder, som samtidig skabes for at øge vækst og beskæftigelse. Et element i EU's samhørighedspolitiske indsats er målet *regional konkurrenceevne og beskæftigelse*. Det er det mål, som dette strategiske dokument fokuserer på.

Geografisk favner målet alle regioner, der ikke tilhører de mindst udviklede i EU. Altså Danmark som helhed. Strategisk favner målet for at kunne rumme udfordringerne i alle den type regioner i Europa meget bredt. Målet favner styrkelsen af regionernes konkurrenceevne og attraktivitet så vel som beskæftigelse gennem forøgelse og forbedring af investeringer i menneskelige ressourcer, innovation og fremme af vidensamfund, iværksætter, beskyttelse og forbedring af miljøet og forbedring af tilgængelighed, virksomhedernes og medarbejderes tilpasningsevne og udvikling af et rummeligt arbejdsmarked. Fra dansk side må der gennem det strategiske dokument fokuseres på de væsentligste udfordringer for Danmark, blandt de muligheder målet rummer.

Danmarks strategiske dokument udgør den overordnede ramme for den danske strukturfondsindsats. I det strategiske dokument identificeres de væsentligste vækstpolitiske udfordringer, og der opstilles en række nationale mål, som strukturfondsindsatsen skal medvirke til at understøtte med henblik på at styrke EU's samlede konkurrenceevne og beskæftigelse.

Fra dansk side vil indsatsen koncentrere sig om fire indsatsområder:

- Udvikling af de menneskelige ressourcer
- Innovation, videndeling og videnopbygning
- Anvendelse af ny teknologi og
- Etablering og udvikling af nye virksomheder.

Indsatsen vil finde sted under hensyntagen til en række tværgående temaer, hvoraf flere er forordningsbestemte, herunder blandt andet miljø, ligestilling, den nationale beskæftigelsespolitik samt territoriale problemstillinger (yderområder og landdistrikter samt byområder).

Indledningsvis beskrives det strategiske fokus (det europæiske strategiske udgangspunkt og det nationale reformprogram i sammenhæng med de overordnede danske udfordringer og målsætninger) og sammenhængen mellem strukturfondsindsatsen og andre politikområder. Det danske socioøkonomiske udgangspunkt i forhold til Lissabon-målsætningerne og status vedr. de fire indsatsområder beskrives som udgangspunkt for at kunne fastlægge den nødvendige indsats for at nå målene. I afsnit 4 be-

skrives den nationale strategiske indsats. Afslutningsvis beskrives partnerskabet og indsatsens organisering i programmer og finansieringen heraf.

1. Strategisk fokus

1.1. Det europæiske strategiske udgangspunkt

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats i perioden 2007-2013 er Det Europæiske Råds ønske om, at strukturfondene i højere grad skal målrettes forfølgningen af Lissabon-strategien.

Det Europæiske Råd (DER) vedtog på sit møde den 22.-23. marts 2005 en række konklusioner, der skal sætte ny gang i Lissabon-strategien fem år efter lanceringen på DER's møde i Lissabon i 2000. Forud for denne midtvejsevaluering af Lissabon-strategien var der almindelig enighed om, at strategien i sin daværende form ikke havde fungeret efter hensigten og ikke ville gøre EU i stand til at leve op til ambitionen om at være den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden i 2010.

Lissabon-strategien har tre overordnede dimensioner - den økonomiske, den sociale og den miljømæssige. Prioriteterne for disse tre søjler er efter den nye strategi opdelt i tre overordnede temaer:

- 1) Viden og innovation – drivkraften for en holdbar vækst, ved forbedring af investeringer i forskning og udvikling, fremme af innovation, anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi og bidrag til et stærkt europæisk industrigrundlag.
- 2) Et område, det er attraktivt at investere og arbejde i gennem udvikling af det indre marked, forbedring af europæisk og national regulering, sikring af åbne og konkurrencedygtige markeder i og uden for Europa og udbygning og forbedring af europæisk infrastruktur, og
- 3) vækst og beskæftigelse til fordel for social samhørighed. ved at gøre det mere attraktivt for folk at komme og forblive i arbejde, forbedre arbejdsstyrkens og erhvervslivets omstillingsevne og arbejdsmarkedernes fleksibilitet og øge investeringerne i menneskelig kapital gennem bedre uddannelse og færdigheder.

Fællesskabets strategiske retningslinjer

Det er ovennævnte hensigter som kommissionen ligeledes har samlet i Fællesskabets strategiske retningslinjer for 2007-2013: Samhørighedspolitikens bidrag til vækst og beskæftigelse. Dertil omfatter de strategiske retningslinjer overvejelser om territorielt samarbejde, som dette strategiske dokument med fokus på regional konkurrenceevne og beskæftigelse ikke tager højde for, idet de danske programmer knyttet hertil ikke vil indeholde prioriteter rettet mod territorielt samarbejde.

En ny prioritering af strategiens politikker er et centralt element i den fornyede Lissabon-strategi, men dertil kommer behovet for en bedre styring af strategien via forenkling og effektivisering. Den fremtidige indsats

skal koncentreret om de foranstaltninger, der skal træffes, i stedet for om de kvantitative mål, som skal nås.

For at gøre fremskridt skal medlemsstaterne koncentrere deres indsats om gennemførelsen af de reformer, som man er blevet enige om inden for rammerne af strategien, og føre en makroøkonomisk politik, der understøttes af stabilitet og en sund budgetpolitik. Et nyt partnerskab for vækst og beskæftigelse er nødvendigt for at skabe ny fremdrift i Lissabonstrategien.

De strategiske retningslinjer er et væsentligt bidrag til at målrette og fokusere strukturfondsindsatsen i hele Europa. I forhold til prioriteterne har Danmark valgt at fokusere indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse på ”Viden og innovation” og ”Flere og bedre jobs”, jf. gennemgangen af overensstemmelse med øvrige politikker i afsnit 2.

1.2. Det nationale reformprogram

I det nationale reformprogram fra maj 2005 redegør Danmark for første gang samlet for de danske reformstrategier og –overvejelser, der sigter på at forbedre det langsigtede potentiale for vækst og beskæftigelse inden for rammerne af gode sociale forhold og en holdbar miljømæssig og finanspolitisk udvikling.

Den danske reformstrategi bygger videre på to årtiers omfattende reformer af især pengepolitikken, finanspolitikken og arbejdsmarkedet. Disse reformer har sikret robuste finansielle balancer i den offentlige og private sektor efter store ubalancer i de foregående årtier. Arbejdsløsheden er bragt ned til et strukturelt lavt niveau og den samlede beskæftigelse er høj sammenlignet med andre lande. Samtidigt er bevaret en lav spredning af indkomsterne. Den danske ”flexicurity-model” for arbejdsmarkedet er karakteriseret ved fleksible ansættelses- og afskedigelsesregler, et forholdsvis højt niveau for understøttelse og social sikring samt en omfattende aktiv arbejdsmarkedspolitik med henblik på at sikre tilskyndelse til aktiv jobsøgning og hjælpe arbejdsløse hurtigt tilbage i beskæftigelse.

De væsentligste økonomiske og sociale udfordringer videre frem er at:

- forberede befolkningens aldring gennem fortsat nedbringelse af den offentlige gæld og sikring af varigt højere beskæftigelse, herunder ved bedre beskæftigelse og integration for svagere grupper på arbejdsmarkedet.
- sikre de fulde gevinster fra fordelene ved globaliseringen gennem fleksible markeder, et omfattende løft af uddannelsernes kvalitet og andelen af unge der gennemfører ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse samt en kraftig styrkelse af forskningens kvalitet og omfang.
- styrke rammerne for øget produktivitet i den private sektor gennem hård konkurrence, bedre samspil med offentlig uddannelse og forskning, fremme af innovation og iværksættere samt bedre regulering og infrastruktur.

- sikre størst mulig værdi for brugere af den store offentlige sektor, hvor moderne ledelse, i fravær af direkte markedstest, skal understøttes af institutionelle incitament, hurtig udnyttelse af ny teknologi, frit valg og konkurrenceudsættelse.

Imødegåelsen af disse udfordringer skal forenes med et fortsat højt niveau for miljøbeskyttelse til gavn for natur, sundhed og forbrugere samt effektive løsninger på miljøproblemerne, især inden for klima, luftforurening, kemikalier og vandressourcer. En række af disse tiltag er gennemført eller planlagt i tilknytning til det daglige arbejde i Regeringen og Folketinget. Regeringen lægger vægt på, at omfattende reformer gennemføres efter lang og grundig forberedelse og debat. Der er gennemført og forberedes reformer på baggrund af fire omfattende arbejder:

- Der er vedtaget en omfattende reform af den kommunale struktur og opgavefordelingen mellem de forskellige administrative niveauer i Danmark. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007, og indebærer blandt andet en samling og effektivisering af opgaver i væsentligt færre kommuner og oprettelse af fem regioner i stedet for amterne. Den konkrete betydning heraf for strukturfondsindsatsens administration i Danmark beskrives i afsnit x.
- En uafhængig Velfærdskommission har fremlagt forslag til håndtering af især ændringer i befolkningens sammensætning og tilrettelæggelsen af velfærdsydelser.
- Regeringen har nedsat et bredt sammensat globaliseringsråd, som i lyset af mulighederne og udfordringerne fra globaliseringen rådgiver regeringen. Arbejdet fokuserer især på spørgsmål vedr. uddannelse, forskning, innovation og iværksætter. Regeringens ministerudvalg om Danmark i den globale økonomi har på det grundlag offentliggjort sin strategi og vision, som i høj grad er styrende for indholdet af Danmarks strukturfondsindsats.

I reformprogrammet redegøres for den danske indsats inden for :

- Danmark som vidensamfund
- Effektiv konkurrence og det indre marked
- Bæredygtighed, miljø og energi
- Den danske beskæftigelsespolitik
- Fortsatte forbedringer af den offentlige sektor

Indsatsområder som konkurrence og forbedringer af den offentlige sektor varetages netop via reformer, ændringer af love og reguleringer, og disse elementer skal således ikke gøres til genstand for en strukturfondsfinansieret indsats.

Tilsvarende gælder for indsats, der allerede varetages via nationale politikker. Strukturfondsindsatsen skal fokuseres på områder, hvor Danmarks udfordringer og målsætninger tilsiger et behov for en ekstraordinær indsats. Det medfører en fokusering på Danmark som vidensamfund.

Reformprogrammets indsatsområder under Danmark som vidensamfund er:

- Investeringer i forskning, udvikling og innovation (innovation)
- Strategi for integration af IKT (anvendelse af ny teknologi)
- Iværksætteri (etablering og udvikling af nye virksomheder)
- Uddannelse (udvikling af menneskelige ressourcer)

Disse indsatsområder vil også være de bærende elementer i den danske strukturfondsindsats, begrundet i dels det fokus der fastlægges i de strategiske retningslinjer, dels sammenholdning med den øvrige national indsats.

Danmark afgrænser dog strukturfondsindsatsen fra forskning, som fremmes via rammeprogrammer for forskning, men i praksis er overgangene naturligvis glidende.

Reformprogrammets indsats i forhold til bæredygtighed, miljø og energi samt beskæftigelsespolitik sikres i overvejende grad via nationale politikker og indsatser, men strukturfonden kan i begrænset omfang understøtte en yderligere indsats på områder, der medvirker til at styrke den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse. Denne afgrænsning vil blive uddybet i afsnittet sammenhæng med andre politikområder.

1.3. Danmarks udfordringer og målsætninger

Globaliseringens udfordringer

Globaliseringen er en udfordring for dansk erhvervsliv. På den ene side betyder den, at verden bliver mindre, og nye markeder åbner sig for de danske virksomheder. De får adgang til store markeder i Kina og Indien. De får bedre og billigere processer, produkter og halvfabrikata, og de frigjorte ressourcer kan anvendes i en relativ mere effektiv produktion.

Globaliseringen betyder, at virksomhederne bedre kan udnytte deres evner til at producere det, de er bedst til. Det kan øge vækst og indtjening i danske virksomheder. Det er som udgangspunkt en stor fordel for dansk erhvervsliv, og giver Danmark store muligheder.

På den anden side oplever virksomhederne en skærpet konkurrence på både hjemmemarkedet og de internationale markeder, hvor stadig flere og billigere produkter fra flere lande vinder frem. Det bliver stadig billigere at transportere varer og kommunikere på tværs af landegrænser. Den gennemsnitlige timeløn for en kinesisk beskæftiget er mindre end 10 pct. af lønnen i Danmark. Det betyder, at produktivitetforskellen mellem Danmark og Kina skal være stor, for at det ikke er en god forretning at producere i Kina i stedet for i Danmark.

Det bliver således svært for danske virksomheder at producere til konkurrencedygtige priser. For at bevare virksomhedens konkurrencekraft kan

det være en forudsætning, at virksomheden flytter en række af sine opgaver til lande med lavere produktionsomkostninger. Virksomhederne kan også effektivisere sine processer i Danmark og ved brug af højteknologiske og effektive produktionsprocesser være konkurrencedygtige på prisen.

Med globaliseringen er det helt grundlæggende krav til virksomheder i Danmark at skabe en position på markedet baseret på fortsat fornyelse, på unikke produkter og unik viden. Fortsat fornyelse – innovation – kræver meget af virksomhederne.

Med udflytningen af dele af den industrielle produktion hvor ufaglærte medarbejdere har størst risiko for langtidsledighed på grund af manglende kvalifikationer, er det af stor betydning, at den overskydende arbejdskraft bliver opkvalificeret, så vi undgår udstødning fra arbejdsmarkedet og dermed forøger den forventede mangel på arbejdskraft.

Hvad skal regionerne leve af?

Globaliseringen rammer imidlertid ikke ens. Den rammer forskellige befolkningsgrupper og forskellige regioner på forskellig måde. Især virksomheder og personer med kapital og kompetencer tæt knyttet til en bestemt produktion er særligt udsatte. De har vanskeligere ved at omstille sig tilpas hurtigt i tider med rivende udvikling. Det betyder også, at regioner med relativt mange lavtuddannede i højere grad mærker truslerne fra globaliseringen.

Et stærkt Danmark kræver, at de enkelte regioner, byer og yderområder, hver for sig og i fællesskab er stærke. Der skal være en regional balance, der gør det attraktivt at bo, arbejde og drive virksomhed i hele Danmark. Som led i denne overordnede målsætning er det bl.a. i lov om erhvervsfremme og den politiske aftale om den danske kommunalreform fastslået, at ”udkantsområdernes andel af EU-midlerne, bliver mindst den samme som i dag”.

Spørgsmålet er imidlertid, hvad der skal til for at skabe vækst og udvikling i hele landet? Hvad skal regionerne leve af?

Et solidt makroøkonomisk fundament (lav løn- og prisinflation, lav rente, sunde offentlige finanser mv.) er ikke som for 10-15 år siden et tilstrækkeligt grundlag for vækst. Men et nødvendigt grundlag. Vækst, beskæftigelse og konkurrenceevne kan ikke længere udelukkende baseres på traditionelle indsatsområder som trafikal infrastruktur og velbeliggende erhvervsgrunde. De rammer, som tidligere blev betragtet som afgørende for vækst og udvikling, er ikke længere tilstrækkelige.

Flere analyser¹ tyder på at fire faktorer - iværksætter, innovation, ny teknologi samt menneskelige ressourcer - i stigende omfang er drivende for væksten i videnøkonomien. Undersøgelsen *Regionernes konkurrenceevne* tager afsæt i denne tilgang. Undersøgelsen konkluderer, at op mod 70 pct.

¹ OECD (2001), *The New Economy: Beyond the Hype*, The OECD Growth Project

af forskellen i regionernes produktivitetsudvikling kan tilskrives forskelle i præstationerne på indsatsområderne.

Regeringen kan sætte de overordnede rammer for uddannelse, forskning og innovation, skat og iværksætter. Men det er regionalt og lokalt, rammerne bliver udmøntet, og vækstbetingelserne omsættes til virkelighed for virksomhederne. Og netop indsatsen inden for områderne menneskelige ressourcer, innovation, iværksættere og informations- og kommunikationsteknologi kan påvirkes regionalt og lokalt. Den regionale indsats er således vigtig for hele samfundets omstillingsproces til globaliseringen.

Det er imidlertid vigtigt at have for øje, at den regionale indsats skal tilpasses regionernes særlige erhvervsstruktur, de eksisterende kompetenceklynger, styrker og svagheder – netop fordi globaliseringen rammer forskelligt fra region til region. Det er således meget sandsynligt, at regionerne står over for forskellige udfordringer, hvilket der skal tages hensyn til i den strategiske indsats.

Hvordan skal vi så arbejde med at forbedre rammebetingelserne? Både danske og udenlandske erfaringer viser, at større omstillingsprocesser bedst sker med et bredt ejerskab i et partnerskab mellem alle de berørte parter. Med kommunalreformen etableres derfor regionale vækstfora, som i et partnerskab mellem regionale og lokale myndigheder, erhvervs- liv, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter, skal være omdrejningspunktet for den regionale erhvervsudvikling.

Vækstforaene får tre opgaver, der skal sikre en fokuseret og målrettet regional indsats for vækst og beskæftigelse:

1. Måle og løbende følge kvaliteten af de regionale vækstvilkår
2. Udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi
3. Udforme initiativer til udmøntning af strategien og indstille til de relevante myndigheder om finansiering heraf

For at understøtte den regionale vækst og beskæftigelse skal der samtidig skabes en bedre sammenhæng mellem den regionale indsats, den statslige vækstpolitik og EU's strukturfondsindsats, så alle trækker i samme retning. Derfor etableres der et regionalpolitisk ministerudvalg, som skal koordinere regeringens regionalpolitiske indsats. Og med kommunalreformen etableres Danmarks Vækstråd, der som en afgørende opgave får at sikre sammenhæng mellem den regionale, statslige og EU-finansierede indsats. Organiseringen beskrives nærmere i afsnit 5.

Strategisk fokus

På baggrund af globaliseringens udfordringer og behovet for at styrke EUs samlede konkurrenceevne og beskæftigelse ønsker Danmark at fokusere sin indsats for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse på prioriteterne *Innovation og viden* samt *Flere og bedre jobs*.

Indsatsen for innovation og viden og flere og bedre jobs vil i Danmark ske under overskrifterne:

- Udvikling af de menneskelige ressourcer
- Innovation, videnopbygning og videndeling
- Anvendelse af ny teknologi og
- Etablering og udvikling af nye virksomheder..

Indsatsområderne er omdrejningspunktet for lov om erhvervsfremme, men vil således også udgøre rammen for den kommende strukturfondsindsats i Danmark i overensstemmelse med den danske regerings langsigtede strategi for vækst og beskæftigelse, som netop er i overensstemmelse med og forlængelse af Lissabon-strategien.

En fokusering på disse indsatsområder er nødvendig for at få tilstrækkelig effekt – set i forhold til Lissabon-målsætningerne - af de midler, som Danmark bliver tildelt. Forskning er også et afgørende element i innovation, men forskningen fremmes gennem særlige EU-politikker på området, herunder rammeprogrammer, og har således ikke prioritet i samhørighedspolitikken, og vil derfor ikke blive berørt her.

Strukturfondsindsatsen skal bidrage til, at opnå den overordnede målsætning om at gøre Danmark til det mest konkurrencedygtige samfund i verden i 2015. Neden for opsummeres Danmarks overordnede målsætninger. Målsætningerne afspejler de udfordringer, som Danmark står over for. Målsætningerne er samlende for Danmark strategiske indsats. Strukturfondene vil med sin trods alt begrænsede indsats i Danmark naturligvis kun kunne yde et vist bidrag til de overordnede mål. Mere konkrete målsætninger for strukturfondsindsatsen fremgår af afsnit 4 og programmerne.

Ved valget af prioriteter og indsatsområder har Danmark ønsket at fokusere på områder, hvor strukturfondene kan gøre en forskel, og der er et behov for en ekstraordinær indsats for at kunne leve op til målsætningerne fra Lissabon. Målsætningerne fra Lissabon om at skabe den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnøkonomi i verden er udgangspunktet for Danmarks overordnede strategi og dermed også for strukturfondsindsatsen, jf. figuren neden for. Europas samlede konkurrenceevne afhænger af de enkelte medlemslandes konkurrenceevne - og disse igen af regionernes konkurrenceevne.

Tværgående hensyn

Den kommende strukturfondsindsats skal også sikre en række tværgående hensyn, som ligeledes er omfattet af det nationale reformprogram: Miljø og ligestilling og sammenhæng til beskæftigelsesudvikling. Desuden skal der være der tages hensyn til territorielle problemstillinger: Byudvikling og udvikling i landdistrikter og yderområderne. Hensynene er en del af fundamentet for fremme af regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Hensynene og varetagelsen heraf beskrives nærmere i afsnittet om sam-

menhæng med andre politikområder, hvor konkrete elementer af det nationale reformprogram også inddrages som led i begrundelsen for fokuseringen af strukturfondsmidlerne på innovation og viden og flere og bedre jobs.

De tværgående hensyn er integreret i dansk lovgivning generelt bl.a. i lov om erhvervsfremme, og samtidig er der en betydelig national indsats inden for eksempelvis byudvikling. Kombineret med behovet for fokusering af midlerne medfører det, at de tværgående hensyn ikke skal udskilles og afgrænses som selvstændige indsatsområder, men i stedet mainstreames og varetages som led i indsatsen for at fremme udviklingen inden for de fire indsatsområder.

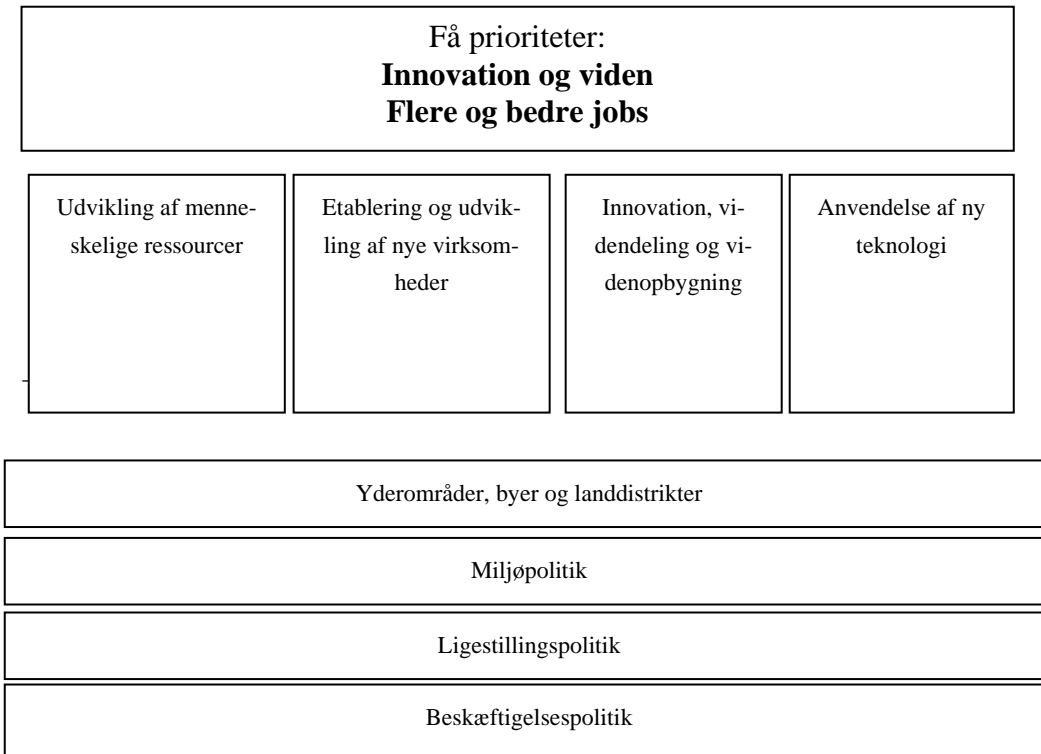
For de territoriale problemstillinger gælder, at det er dansk opfattelse, at alle områder i Danmark har behov for at fremme innovation, etablering og udvikling af nye virksomheder, brug af ny teknologi og udvikling af menneskelige ressourcer. Men ”doseringen” og metoderne er forskellige. Eksempelvis har yderområderne ikke universiteter og en række andre ressourcer beliggende i området, så der skal arbejdes med at bygge bro til centrenes ressourcer i forlængelse af erfaringer med fx IT-korridoren.

Håndteringen af en særlig problemstilling for henholdsvis yderområder og byområder kan illustrere kombinationen af de valgte strategiske indsatsområder med tværgående hensyn. Fraflytningen fra yderområderne modvirkes ved gennem brobygning til videninstitutioner at sikre uddannelsesmuligheder i områderne (menneskelige ressourcer) og gennem fx udvikling af digital sundhedsfremme forøges eller opretholdes det offentlige serviceniveau (anvendelse af ny teknologi) – det bemærkes, at mål 2-programmet naturligvis ikke skal finansiere drift af almindelig sundhedsfremme. Derudover kan der arbejdes med bosætningskampagner i form af markedsføring (oplysning og brochurer), men her forventes indsatsen primært varetaget via landdistriktsprogrammet. Byområderne har også nogle særlige problemstillinger vedr. ghettorisering, som gør at doseringen af virkemidler under udvikling af menneskelige ressourcer skal være anderledes.

Imidlertid rummer byområderne som ”vækstlokomotiver” også nogle særlige potentialer inden for de fire indsatsområde, som skal udnyttes til fordel for ikke kun byerne selv, men hele landet bl.a. via den nævnte brobygningsfunktion til yderområderne. Byerne har også – bl.a. gennem de videregående uddannelsesinstitutioner - en rolle som brobygger til det internationale samfund og den viden og de ressourcer, der findes der.

Neden for i figur 1 sammenfattes Danmarks strategiske tilgang, som uddybes i afsnit 4.

Figur 1. Sammenfatning af Danmarks strategiske tilgang.

Dette strategiske fokus vil medvirke til at gøre Danmark og dermed Europa til et attraktivt område at investere i, men den tematiserede tilgang under dette emne i Lissabon-strategien og de strategiske retningslinjer vil ikke blive håndteret som en separat strategisk indsats. Den indsats vedrører i høj grad regulering og konkurrence som varetages via lovgivningen jf. det nationale reformprogram. På investeringssiden vil muligheden for at forbedre infrastrukturen i Danmark ikke blive medtaget med baggrund i dels den forholdsvis velfungerende infrastruktur og dels behovet for fokusering, det vil ikke være muligt at gennemføre større infrastrukturprojekter og fortsat levne mulighed for en slagkraftig indsats inden for de to øvrige prioriterede temaer, innovation og viden og flere og bedre jobs.

2. Sammenhæng mellem politikområder

Danmark lægger stor vægt på, at strukturfondsindsatsen skal være fokuseret for at give størst mulig effekt af de midler, Danmark tildeles. De danske indsatsområder er valgt ud fra Lissabon-målsætningerne, hvor der kan ventes størst effekt af strukturfondsmidlerne. Indsatsområderne er de områder, hvor et forholdsvis velstående land som Danmark skal yde en ekstraordinær indsats for at fremme konkurrenceevnen og sikre væksten. Men den indsats, der skal til for at fremme vækst og konkurrence, skal naturligvis ses i sammenhæng med indsatsen inden for en række tværgående områder, herunder særligt:

- Beskæftigelsespolitik
- Miljø
- Ligestilling
- Territorielle problemstillinger
 - Byområder og byproblemstillinger
 - Regional balance og hensynet til yderområder
 - (Landdistrikterne og de fiskeriafhængige områder)

Desuden skal den danske strategiske indsats ses i forhold til de strategiske retningslinjer, som Kommissionen har udarbejdet for den samlede strukturfondsbaserede indsats i Europa.

Strukturfondsindsatsen skal ikke blot samtænkes med den eksisterende politik og indsats inden for disse områder, men skal forstærke indsatsen. Strukturfondsmidlerne vil derfor blive anvendt til at forfølge den overordnede politik, der fremgår neden for, i det omfang det er muligt inden for forordninger og andre regler. Men da det overordnede formål er at forstærke indsatsen, skal midlerne anvendes der, hvor den nationale indsats ikke er dækkende, og hvor indsatsen er væsentlig for at styrke den regionale konkurrenceevne. Beskrivelsen af sammenhængen med andre politikområder beskriver samtidig på meget overordnet niveau den øvrige nationale indsats inden for regional konkurrenceevne og beskæftigelse og bliver derved også en begrundelse for den prioritering af strukturfondsmidlerne i forhold til områder, hvor der er behov for en ekstraordinær indsats. Konkret betyder det, at de enkelte afsnit er opbygget med en kort gennemgang af den nationale overordnede politik på området, hvorefter strukturfondsindsatsens fokus i forlængelse heraf beskrives.

2.1. Beskæftigelsespolitik

Den europæiske vækstpolitik, formuleret i Lissabon-strategien, er i høj grad en kompetencedagsorden. I Lissabon-strategien indgår også en række af de centrale elementer i den europæiske beskæftigelsesstrategi, bl.a. de kvantitative mål for mænds og kvinders beskæftigelse. Også perspektivet i livslang læring fremhæves. Det er helt på linje hermed, at den danske beskæftigelsesstrategi (NAP'en), fokuserer på menneskelige ressourcer og styrkelse af disse for alle grupper, både kernearbejdskraften i virksomhederne, alle uddannelsesniveauer og persongrupper, hvis beskæfti-

gelsestryghed i meget høj grad er afhængig af livslang læring og nye grundlæggende færdigheder (basic skills).

Den fremtidige forventede mangel på arbejdskraft forårsaget af den aldrende befolkning og reduktionen af arbejdsstyrken har gjort, at opkvalificering af den arbejdskraftreserve, som samfundets udsatte grupper udgør, for alvor er ved at komme i fokus.

Ved gennemførelsen af Lissabon strategien frem til 2010 vil den nære forbindelse mellem den sociale sammenhængskraft og beskæftigelsen blive understreget. Dens hensigt er, at styrke social- og beskæftigelsespolitikens rolle som konkurrencefaktor, mindske uligheden og fremme social sammenhørighed.

Det er i øvrigt en forudsætning, at de svageste grupper inddrages i samfundet og på arbejdsmarkedet. Det gælder både for mennesker, der er i fare for at blive udstødt af arbejdsmarkedet og for mennesker, der af forskellige årsager befinder sig på grænsen af det normalt fungerende liv, og for mennesker, der allerede har overskredet den grænse, hvor de almindelige arbejdspolitiske tiltag har vist sig at være utilstrækkelige.

Den danske regerings ønske er at fremme fleksibiliteten på arbejdsmarkedet, styrkelse af kvalifikationer og viden gennem uddannelse samt øget beskæftigelse og modernisering af de sociale sikringssystemer.

For så vidt angår mennesker, der har overskredet den grænse, hvor de almindelige arbejdspolitiske tiltag har vist sig at være utilstrækkelige, så er der således i Beskæftigelsesministeriet en lang række tiltag, som tager hånd om disse mennesker.

Sammenfattende kan fra det nationale reformprogram fremhæves indsatsområderne:

- Arbejdsudbudet m.v.
- Omstillingsevne
- Investeringer i menneskelig kapital

Den mere generelle tilgang til at øge arbejdsudbudet varetages bl.a. i en flerårig handlingsplan for at få flere personer med handicap i job og i integrationsaftalen "En ny chance til alle". Danmark har en meget omfattende arbejdsmarkedspolitik, hvor den aktive del udgør 1,5 pct. af BNP (mod 0,7 pct. i EU15) og den passive arbejdsmarkedspolitik udgør 2,7 pct. af BNP (mod 1,4 pct. i EU15). Omstillingsevnen er båret ikke mindst af den danske flexicurity-model. M.h.t. investeringer i menneskelig kapital deltager 25,7 pct. af de 25-64 årige i efteruddannelse i Danmark mod 9,3 pct. i EU15 – altså en markant højere deltagelse, men indsatsen skal yderligere forstærkes bl.a. er der afsat 400 mio. kr. til en forstærket indsats for opkvalificering af kortuddannede.

Strukturfondsindsatsen

Fokus for den danske strukturfondsindsats vil være på virksomhedernes behov for ny viden, på velkvalificeret arbejdskraft på alle niveauer bl.a. videnarbejdere og højtuddannede, men det kan også omfatte et bidrag af nye menneskelige ressourcer, som de findes i gruppen af bl.a. ledige og mennesker med en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet. Overordnet vil det være hensynet til genereringen af vækst, der afgør, hvordan balancen imellem de to grupper skal findes.

2.2. Ligestilling

Danmark er et foregangsland med hensyn til kvinders beskæftigelsesfrekvens, som er den højeste i EU. Ses på den gennemsnitlige bruttofortjeneste pr. time for kvinder i den offentlige og private sektor, 1998 (i % af mænds indkomst i hver sektor) er Danmark i top i forhold til ligestilling i den private sektor i EU15 (dog stadig 8 pct. point fra ens niveau), mens Danmark hvad angår den offentlige sektor er tæt på et ens niveau for mænd og kvinder, men må se sig overhalet af Italien og Portugal².

I 2003 og 2004 gennemførte Danmark EU-direktivet om etniske ligebehandling, ligesom indsatsen til beskyttelse mod forskelsbehandling og fremme af ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse generelt er styrket i de seneste år.

Det er højt prioriteret i Danmark, at forbedre integrationen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande i det danske samfund og dermed også etnisk ligebehandling. I dag står over halvdelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande fortsat uden for arbejdsstyrken.

Det er ligeledes højt prioriteret, at indvandrerkvinder får adgang til arbejdsmarkedet. Forskellene på mænd og kvinder med hensyn til andelen i beskæftigelse er meget større for indvandrere end for danskerne. Regeringen har på den baggrund nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der skal udarbejde en handlingsplan for at nedbryde kønsbestemte barrierer til uddannelse, arbejde og foreningslivet blandt etniske minoriteter.

En indsats for at øge arbejdsmarkedstilknytningen for indvandrere er således en væsentlig forudsætning for at nå Lissabon strategiens målsætninger om at øge beskæftigelsesfrekvensen. Samtidig forudsætter Lissabon strategiens målsætninger om, at flere unge skal være i besiddelse af en erhvervskompetencegivende uddannelse, at der iværksættes en særlig indsats i forhold til frafaldet fra ungdomsuddannelserne for unge med anden etnisk baggrund end dansk. Her er der en nær sammenhæng med den generelle beskæftigelsespolitik, jf. ovenfor.

² Kilde: Eurostat: The Life of women and men in Europe, A statistical portrait.

Også mht. ligestilling er tilgangen virksomhedernes behov for at sikre regional konkurrenceevne og beskæftigelse, og de øvrige hensyn varetages via det nationale reformprogram.

Strukturfondsindsatsen

Strukturfondsindsatsen vil fokusere på at skabe regional konkurrenceevne og vækst. Det kan eksempelvis betyde at sikre de rette ledelseskompetencer, skabe flere iværksættere eller at sikre adgang til kvalificeret arbejdskraft, herunder at reducere flaskehalse på arbejdsmarkedet, jf. den overordnede strategiske tilgang.

Ligestillingshensyn i forhold til køn søges inddraget i aktiviteterne på alle niveauer og inden for alle politikområder. Ligestilling kan fremmes fx ved under indsatsområdet *menneskelige ressourcer* at iværksætte initiativer, der fremmer antallet af kvindelige ledere og under indsatsområdet *iværksættere* ved at igangsætte initiativer, der skaber flere kvindelige iværksættere.

Ligebehandlingshensyn i forhold til indvandrere søges inddraget i aktiviteter på alle niveauer og inden for alle politikområder. Etnisk ligebehandling kan fremmes ved under vækstdriveren *menneskelige ressourcer* at iværksætte initiativer, der fremmer beskæftigelse af såvel højtuddannede som uudannede indvandrere og efterkommere, samt initiativer særligt til fremme af beskæftigelse af indvandrekvinder. Indvandrere har traditionelt en bedre iværksætterkultur end danskere, hvorfor etnisk ligebehandling ligeledes vil kunne fremmes ved under vækstdriveren *iværksættere* at igangsætte initiativer, der skaber flere etniske iværksættere inden for et langt bredere område end tidligere.

2.3. Miljø

Ser man på Lissabon-strategiens målsætninger for miljøet, ligger Danmark på en 6. plads (og tæt på gennemsnittet for EU-15) med hensyn til det laveste niveau for udledning af drivhusgasser og har samtidig den mindst energiintensive økonomi, dvs. det laveste energiforbrug målt i forhold til BNP. Danmarks andel af vedvarende energi (vedvarende energis bidrag i forhold til det totale energiforbrug) er over EU-gennemsnittet på 19,8 pct. i 2002 (målet er 29 pct. i 2010). Danmark er fortsat førende hvad angår vindenergi, som udgør 15 pct. af energiforbruget. Danmark og Storbritannien er de eneste nettoeksportører af energi i EU.

Implementeringen af EU's miljødirektiver anses for meget tilfredsstillende.³ Danmark har vist, at en succesfuld implementering af Urban Waste Water Treatment-direktivet, som fører til en signifikant forbedring af

³ Kilde: Strategic Guidelines for cohesion: Kommissionens arbejdsrapport for de forberedende partnerskabsmøder med Danmark

vandkvaliteten, er mulig. Mht. affald bliver blot 5 pct. henlagt på land, mens 54 pct. forbrændes og ca. 40 pct. genbruges.⁴

Det nationale reformprogram fremhæver indsatsen inden for bæredygtighed, miljø og energi som:

- Fremme af miljøeffektiv teknologi
- Internalisering af miljøomkostninger
- Indsats mod klimaændringer
- Stoppe tilbagegang i biodiversitet

Strukturfondsindsatsen

Danske virksomheder, institutioner og samfundet som helhed har integreret hensyn til miljø- og bæredygtighed i deres produkter og aktiviteter. Denne tilgang skal opretholdes, også i forbindelse med strukturfondsindsatsen. Miljøhensyn søges inddraget i aktiviteterne på alle niveauer og inden for alle politikområder og derved bidrager programmerne indirekte til indsatsen mod klimaændringer og internalisering af miljøomkostninger.

De overordnede hensyn spiller også en rolle som konkrete projekter under de fire indsatsområder. Eksempelvis vil fremme af effektiv miljøteknologi jf. reformprogrammet kunne indgå under indsatsområdet *innovation*, ved at der lægges særlig vægt på fremme af innovation i virksomheder, der arbejder med områder som miljøteknologi og vedvarende energi, hvor Danmark allerede har en styrkeposition. Miljøhensyn vil ligeledes kunne indgå under indsatsområdet anvendelse ny teknologi i forbindelse med udvikling af nye informationsteknologier i vej- og kollektivtrafikken.

Større miljøprojekter ventes også at blive en del af de grænseoverskridende programmer som direkte eller gennem muligheden for at anvende op til 10 pct. af støtten i tilgrænsende områder kommer til at omfatte hele Danmark.

Samlet vil mål 2-programmerne gennem fokus på anvendelse af ny teknologi og innovation fx inden for vedvarende energi bidrage til gennemførelsen af Danmarks nationale reformprogram særligt vedr. fremme af effektiv miljøteknologi.

Samtidig er samme program, sammen med mål 3-programmer og landdistriktsprogrammet, begrundelsen for at fravælge indsatsområdet biodiversitet (beskyttelse af NATUA 2000 områder etc.) som indsatsområder i mål 2-programmerne. Som det fremgår af det nationale reformprogram planlægger Danmark i perioden fra 2006 til 2009 at afsætte 1 mia. kr. ekstra til blandt andet naturgenopretning, sikring af habitater, en styrket indsats for renere vand samt rejsning af mere skov. Landdistriktsprogrammet ventes også at have fokus bl.a. på attraktive regioner.

⁴ Kilde: Strategic Guidelines for cohesion: Kommissionens arbejdsrapport for de forberedende partnerskabsmøder med Danmark

[EU-programmerne, som udarbejdes på baggrund af Danmarks strategiske dokument, skal underkastes en miljøvurdering. Kravet om miljøvurdering gælder for programmer, som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, som myndigheden vurderer, vil kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.]

2.4. Territorielle problemstillinger

Danmarks konkurrenceevne og beskæftigelse sikres ved at sikre konkurrenceevne og beskæftigelse i alle dele af landet. Alle dele af landet, byer og udkantsområder, har deres rolle at spille for at fremme den samlede konkurrenceevne. I disse år er der tendens til, at væksten koncentrerer sig i de større byer, mens de mindre byer – særligt i yderområderne - i højere grad oplever stagnation og tilbagegang. For at sikre en balanceret regional udvikling er det derfor også vigtigt, at de initiativer, der tages inden for de fire indsatsområder, bidrager til at skabe bro mellem by-/centerområderne og yderområderne. Vækstområderne skal bidrage til at styrke yderområdernes konkurrenceevne.

Byområder og byproblemstillinger

Danmark har kun fire byområder – København, Århus, Odense og Aalborg – der indgår i EU's kategori "larger urban regions". København er den eneste af disse, der er en millionby, hvilket betyder nogle særlige udfordringer i konkurrencen med andre millionbyer – for at sikre også den regionale konkurrenceevne.

Danmark ligger pænt placeret i forhold til byområder i andre EU-lande, hvad angår kriminalitet og ledighed samt BNP pr. indbygger. Med hensyn til byudvikling gøres der en stor indsats fra såvel Integrationsministeriet som Socialministeriets side for at skabe en positiv udvikling i byerne. Tendensen til ghettodannelse i særligt udsatte områder er stigende. Regeringen har derfor fremlagt en samlet strategi mod ghettodannelse. Inden for byfornyelse gør regeringen ligeledes en stor indsats, bl.a. i udsatte områder.

I Miljøministeriet gøres der en indsats for at sikre en territorial samhørighed og at for at afhjælpe, at globaliseringen rammer forskelligt og indebærer store forskelle byer og regioner i mellem. I landsplanredegørelsen, som regeringen udarbejder efter nyvalg, udtrykkes regeringens politik for den territoriale samhørighed og udvikling.

Fra regeringens side er der generelt fokus på betydningen af blandede byområder. Der lægges således vægt på, at der ikke mindst i de store byer er områder med mulighed for både boliger og erhverv. Det er især muligt at integrere videnerhvervene i områder med traditionelt boligbyggeri, og i de senere år er der kommet øget fokus på betydningen af de fysiske omgivelser betydning for virksomhedernes lokalisering. For at sikre en god social udvikling lægges desuden vægt på at etablere nye områder med

blandede boformer, herunder både ejerboliger, lejeboliger og andelsboliger. Det gælder både i de større byer og - dog i mindre omfang - i yderområderne.

For at arbejde for en territorial samhørighed udvikles der med kommunalreformen en ny plantype, de regionale udviklingsplaner, som skal udarbejdes af regionsrådene. I regionsrådene og vækstforaene bliver det således opgaven at forankre en vision og en strategi hos relevante aktører og derigennem opnå en succesfuld regional ledelse. Det er udviklingen af kvalitetsmiljøer og attraktive egne, som bliver afgørende for innovation og derigennem forbedring af konkurrenceevnen.

Strukturfondene

Den strukturfondsfinansierede indsats for byudvikling skal ligesom den øvrige strukturfondsindsats fokuseres på at forbedre konkurrenceevne og beskæftigelse og skal derfor anvendes inden for de fire indsatsområder til at understøtte udviklingen af attraktive byområder for både borgere og virksomheder. Eksempelvis kan der iværksættes kompetenceudvikling rettet mod udnyttelse af arbejdskraftressourcer i byerne inden for indsatsområdet *menneskelige ressourcer*. Eller der kan – indenfor indsatsområdet *innovation* - gives støtte til udvikling af alternative systemer, som kan give en høj grad af mobilitet og mindske miljøpåvirkningerne i en polycentrisk udviklet byregion.

Regional balance – hensynet til yderområder

Der er en forholdsvis god regional balance i Danmark, men en række områder beliggende forholdsvis langt fra større byområder har i en lang årrække haft problemer med at holde trit med den økonomiske vækst i det øvrige land og med at tiltrække og fastholde borgere.

Yderområderne vil fortsat have stor fokus i Danmark. I aftalen om kommunalreformen og i udkast til ny lov om erhvervsfremme, som skal implementere reformen, fremgår det således, at yderområdernes andel af EU-midlerne skal være mindst den samme som i dag. Desuden skal de nye vækstfora, som skal varetage den regionale erhvervs politik efter kommunalreformen, i deres erhvervsudviklingsstrategier have fokus på, hvordan udviklingen i deres respektive yderområder kan fremmes som led i regionens samlede udvikling.

Strukturfondene

Yderområdernes udvikling kan styrkes ved at forbedre rammebetingelserne inden for alle fire indsatsområder og dermed indsatsområder. I denne forbindelse er det også vigtigt at styrke samspillet mellem vækstområderne – ikke mindst de større byer – og yderområderne, fx via brobygning. Yderområderne kan dog have nogle særlige problemstillinger, som ikke gør sig gældende i de øvrige dele af landet, og som bør varetages fx for at få gennemført erhvervsrettede uddannelser i lokalområdet, støttet af de centrale institutioner.

Landdistrikterne

Landdistriktspolitikken skal håndtere de problemstillinger, som er særlige for disse områder fx indsats vedr. bosætning, der kan modvirke fraflytning fra områderne og indsats der kan diversificere områdernes erhvervsstruktur fx inden for turisme [De afklarende drøftelser mellem de ansvarlige for landdistriktsprogrammet i Danmark og de ansvarlige for struktur-fondsindsatsen har endnu ikke nået et stadie, hvor det er muligt at beskrive afgrænsningerne nærmere].

Afgrænsningen mellem det nye landdistriktsprogram og mål 2-programmet er vanskelig. Danmark vil imidlertid arbejde for en klar arbejdsdeling, således at mål 2-programmerne fokuseres på de fire vækstdrivere innovation, etablering og udvikling af nye virksomheder, menneskelige ressourcer og anvendelse af ny teknologi, og landdistriktsprogrammet varetager bosætning og turisme i det omfang initiativerne ikke kan gennemføres inden for rammer af de fire vækstdrivere. Derved sikres den største effekt af indsatsen inden for rammerne af Lissabon-strategien. Strategien er en sammenhængende indsats, hvor synergien mellem de enkelte indsatsområder er tydelig.

Danmark finder, at det er væsentligt at sikre, at der arbejdes efter de samme målsætninger, og at der sker så høj en grad af koordinering som muligt. Sidstnævnte kan illustreres ved, at de erhvervsrettede dele af landdistriktsprogrammet, ligesom strukturfondsmidlerne, forelægges for de regionale vækstfora.

3. Danmarks udgangspunkt

Danmark klarer sig godt set i et økonomisk perspektiv, blandt andet målt på BNP, vækst i beskæftigelse samt forskning og udvikling. Med hensyn til den regionale balance er de regionale uligheder i Danmark blevet reduceret væsentligt de seneste årtier, og set i internationalt perspektiv er den regionale balance i dagens Danmark god. Men også i Danmark er der trods alt fortsat mærkbare regionale forskelle. I nedenstående tabel beskrives Danmarks socioøkonomiske situation, og efterfølgende skildres de regional-økonomiske forskelle.

Tabel 1: Socioøkonomisk status

	DK	EU15	EU25
GENERAL ECONOMIC BACKGROUND			
GDP per capita (index)	121,5	109 (f)	100
Real GDP growth rate (%)	2,4	2,2	2,3
Public balance (difference between the revenue and the expenditure of the general government sector)	2,8	-2,6	-2,6
Gross domestic expenditure on R&D (2003)	2,6	2,0	1,95
Labour productivity per person employed (index)	104,0	106,5 (f)	100
Inflation rate (%)	0,9	2,0	2,1
Short-term interest rate (three month interbank rates)	2,20	2,56	2,69
POPULATION			
Change in population 1995-2002	0,4	0,3	-
Current old age dependency (ratio between total # of elderly +60 and # of persons in working age)	22,1	24,1	-
Projected old age dependency in 2050	37,7	47,2	-
EMPLOYMENT			
Employment rate	75,7	64,8	63,3
Employment rate women	71,6	57,0	55,8
Employment rate of older workers	60,3	41,9	40,5
Unemployment rate	5,4	8,1	9,0
Long-term unemployment rate	1,2	3,4	4,1
Total employment growth (annual % change in total employed population)	0,1	0,6	0,5
Employment growth females	0,8	2,1	1,7
EDUCATION			
Educational attainment (% of 20-24 completed at least secondary education)	76,1	73,8	76,7
Early schools leavers (%)	8,1	17,8	15,7

Note: Data from 2004 if nothing else stated

(f): forecast

Source: Eurostat

I det følgende beskrives Danmarks udgangspunkt fokuseret på de væsentligste indsatsområder identificeret i afsnit 1 som led i den europæiske strategi, som netop tager højde for de væsentlige ændringer i verdensøkonomi med bevægelsen mod videnøkonomi etc.

Til de fire indsatsområder relaterer der sig både præstationer og rammebetingelser, hvor præstationerne viser, hvordan Danmark klarer sig, mens rammebetingelserne dækker over de vilkår, som Danmark har for at konkurrere på kompetencer, innovation, iværksætteri og ny teknologi. Statusbilledet for Danmark i relation til de fire indsatsområder tager udgangspunkt i præstationer såvel som rammebetingelser, idet et land har styrker og svagheder inden for både rammebetingelser og præstationer. Analyser af begge dele kan pege på, hvor der er behov for at gøre en indsats for at forbedre den samlede konkurrenceevne. Men den konkrete indsats sætter ind i forhold til rammerne, som er det, der direkte kan påvirkes af offentlige beslutninger og initiativer.

Analyseafsnittet er udarbejdet på baggrund af FORAs (Økonomi- og Erhvervsministeriets enhed for erhvervsøkonomisk forskning og analyse) analyser af de fire indsatsområder samt de regionale kompetenceregnskaber for vækstsamarbejderne (af Muusmann A/S for Erhvervs- og Byggestyrelsen), med mindre andet er angivet. Analyserne har benchmarket Danmark op mod en række andre europæiske og ikke-europæiske lande.

Forud for gennemgangen af de fire indsatsområder en kort introduktion til de regionale forskelle. I programmerne uddybes disse analyser tillige med de overordnede socioøkonomiske data.

3.1 Regionale forskelle – Danmarks udgangspunkt er godt

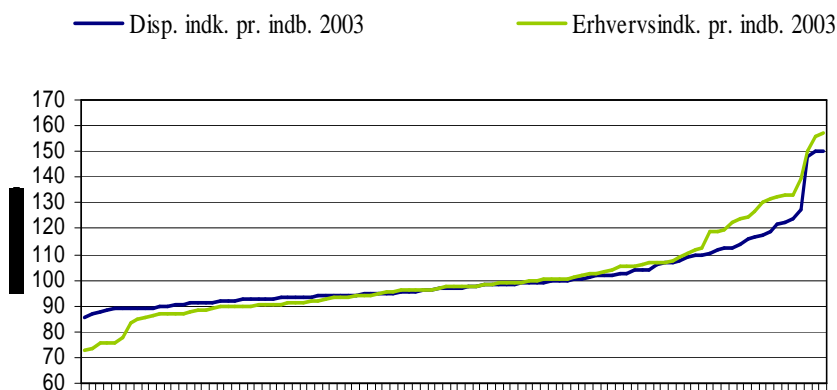
I international sammenligning har Danmark en god regionaløkonomisk balance. Blandt OECD-landene tilhører Danmark sammen med bl.a. Sverige, Tjekkiet og Norge gruppen af lande med de mindste regionale indkomstforskelle.

BNP pr. capita (PPS) varierer regionalt i Danmark. Kun tre regioner er under EU-15-gennemsnittet, nemlig Storstrøm (85 pct. i forhold til gennemsnittet), Vestsjælland (98 pct.) og Bornholm (90 pct.)⁵. Ringkøbing, Ribe og Sønderjylland er f.eks. over EU-15 gennemsnittet med hhv. 120 pct., 117 pct. og 112 pct. Hovedstaden er i top.

Der er betydelige forskelle på regionernes/kommunernes bidrag til Danmarks samlede indkomstskabelse. Figur 1 viser, hvordan erhvervsindkomsten pr. indbygger i de 98 nye kommuner afviger fra landsgennemsnittet (indekseret til 100).

⁵ Kilde: Eurostat.

Figur 1. Indkomsten pr. indbygger i de 98 nye kommuner, 2003.

Anm.: Erhvervsindkomst omfatter løn mv. som ansat samt overskud i personligt ejede virksomheder. Disponibel indkomst omfatter erhvervsindkomst, formueindkomst og overførselsindkomst efter skat mv.

Kilde: Danmarks statistik.

Erhvervsindkomsten pr. indbygger varierer fra næsten 60 pct. større end landsgennemsnittet (Gentofte) til næsten 30 pct. under landsgennemsnittet (Langeland). Godt hver femte kommune – svarende til knap 20 pct. af landets samlede indbyggertal – har en erhvervsindkomst pr. indbygger, som ligger 10 pct. eller mere under landsgennemsnittet.

Det er primært udkantsområder som fx Bornholm, Samsø, Sydfyn, Lolland-Falster og store dele af Nordjylland. Odense Kommune har dog også en forholdsvis lav erhvervsindkomst pr. indbygger. Kommunerne med den højeste erhvervsindkomst pr. indbygger er koncentreret i Hovedstadsområdet.

I et vækstperspektiv er den regionale erhvervsindkomst vigtigere end den disponible indkomst. Erhvervsindkomsten pr. indbygger i en region afhænger af fire faktorer: Produktiviteten, ledigheden, erhvervsfrekvensen og demografien (befolkning i arbejdsdygtig alder set i forhold til samlet befolkning).

De kommunale variationer i erhvervsindkomst pr. indbygger, som fremgår af figur 1, skyldes primært, at der er stor forskel på produktivetsniveauet i kommunerne, men også arbejdsmarkedstilknytningen (erhvervsfrekvens og ledighed) og demografien er medvirkende årsager til variationerne.

Det bemærkes forud for beskrivelsen af status vedr. de fire indsatsområder, at omkring 90 pct. af Danmarks virksomheder er små virksomheder med højst 19 ansatte (der dog "kun" beskæftiger ca. en tredjedel af arbejdsstyrken), og en række af de svagheder, der fremhæves for hver driver, forstærkes for små virksomheder.

3.2. Menneskelige ressourcer

Udvikling og vækst i lande og regioner er blandt andet afhængig af adgangen til en kvalificeret arbejdsstyrke. Arbejdsstyrkens kvalifikationer afhænger af aspekter som uddannelsesniveau og kompetencer i øvrigt, hvorfor adgangen til uddannelse og livslang læring har stor betydning. En af de danske virksomheders væsentligste konkurrenceparametre er adgangen til relativt set velkvalificerede, selvstændige og samarbejdsorienterede medarbejdere – på alle niveauer – både ufaglærte, faglærte og akademikere. Dog er tilstedeværelsen af en kvalificeret arbejdsstyrke ikke alene udslagsgivende for vækst – anvendelsen og organiseringen af arbejdsstyrken har også stor betydning.

Udgangspunktet: Uddannelsesniveau og kompetencer

Danmark ser menneskelige ressourcer som helt centrale for vækst og udvikling. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at Danmark er et af de lande, der bruger allerflest midler på uddannelsessystemet (folkeskolen). Undersøgelser viser dog, at Danmark ikke har fået fuldt udbytte af de store investeringer. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande klarer danske unge sig kun middelmådigt på parametre som læsefærdigheder samt matematiske og naturvidenskabelige færdigheder, og Danmark er i de senere år sakket agterud. Modsat har Danmark et uddannelsessystem, der fremmer færdigheder som fx kreativitet og teamkompetencer.

Når det drejer sig om ungdomsuddannelser, klarer Danmark sig godt i forhold til de øvrige EU-15 lande, idet 86 pct. af de 25-34-årige har opnået mindst én ungdomsuddannelse. Danmark kan dog ikke holde samme position med hensyn til de videregående uddannelser. 27 pct. af den danske befolkning har en videregående uddannelse (inkluderer de korte, mellem lange og lange videregående uddannelser), hvilket kun rækker til en middelflacering blandt EU-15 landene. Samtidig har stigningen i uddannelsesniveaut været langsommere i Danmark end i mange andre lande.

Adgang til livslang læring – udbud af kompetencer

For at være i stand til at nå målene i Lissabon-strategien er der behov for et uddannelsessystem, der tilskynder og muliggør livslang læring, så arbejdsstyrken løbende kan vedligeholde og opgradere de nøglekompetencer, der er nødvendige i et globalt verdenssamfund. Danmark er kendetegnet ved, at en stor del af arbejdsstyrken deltager i job-relateret efteruddannelse, og ydermere bruger de danske ansatte forholdsvis megen tid på voksen- og efteruddannelse sammenlignet med ansatte i de øvrige EU-15 lande. På trods af den høje deltagelse i voksen- og efteruddannelse må det dog konstateres, at kortuddannede i mindre grad end andre grupper deltager i efteruddannelse og kompetenceudviklingsaktiviteter.

En undersøgelse udarbejdet af Videnskabsministeriet viser, at virksomhederne i højere grad ønsker mere forskningsbaseret efteruddannelse og

et større samarbejde med højere læreanstalter om efteruddannelsen⁶. Der er dog på uddannelsesinstitutionerne en række barrierer for udbuddet af relevant efteruddannelse, fx for få ressourcer afsættes, ingen tradition for samspil med erhvervsliv etc. Undersøgelsen fra Videnskabsministeriet henviser endvidere til data der indikerer, at udbuddet af forskningsbaseret efteruddannelse er forholdsvis lille i Danmark. Der kan således være et problem med at sikre tilstrækkeligt gode muligheder for faglig opdatering og livslang læring i Danmark.

De ansattes deltagelse i efteruddannelse og kompetenceudvikling afhænger i høj grad af virksomhedsstørrelse. Langt flertallet af de danske virksomheder er SMV'er, som ikke i samme omfang som større virksomheder investerer i medarbejderudvikling og opkvalificering af de ansatte. De små og mellemstore virksomheder oplever en række barrierer for kompetenceudvikling blandt medarbejdere og ledere. En national undersøgelse viser, at over halvdelen af de helt små virksomheder (2-9 ansatte) ikke deltager i nogen form for efteruddannelse, mens det samme "kun" gør sig gældende for knap hver femte af de større virksomheder (over ni ansatte).

Samme tendens fremkommer med hensyn til systematisk uddannelsesplanlægning i de danske virksomheder. Mens kun 15 pct. af de helt små virksomheder udfører systematisk uddannelsesplanlægning for deres medarbejdere (via fx uddannelsespolitik, skriftlig uddannelsesplan, uddannelsesbudget), gør 43 pct. af de større virksomheder (over ni ansatte) det samme⁷. Men ovenstående tal viser også, at der i en stor del af de danske virksomheder (uanset størrelse) ikke findes de rammer, der er nødvendige for at fremme livslang læring hos medarbejdere og ledere.

Ledelses- og organisationsudvikling

En bedre anvendelse af de menneskelige ressourcer i videnøkonomien stiller store krav til uddannelsessystemet, men også til virksomhedernes ledelses- og organisationsformer. Ydermere er det afgørende, at virksomhederne beskæftiger videnarbejdere, der foruden at bidrage med deres viden og færdigheder også agerer som 'videnoverførere' mellem virksomhederne og de højere læreanstalter.

Danmark placerer sig kun middelmådigt i forhold til de øvrige EU-15 lande, når der ses på de danske virksomheders beskæftigelse af videnarbejdere og forskere. Her er der dog igen stor forskel på tværs af virksomhedsstørrelser. En national undersøgelse viser, at mens kun omtrent hver tredje af de helt små virksomheder beskæftiger personer med en lang videregående uddannelse, så gør det sig gældende for næsten to tredjedele af de større virksomheder (over ni ansatte).

⁶ Videnskabsministeriet (2003). Nye veje mellem forskning og erhverv - baggrundsrapport

⁷ MUUSMANN Research & Consulting (2005). De regionale kompetenceregnskaber, se www.ebst.dk

Det er vigtigt, at arbejdet organiseres og ledes på den rigtige måde, hvis virksomheden skal anvende medarbejdernes kvalifikationer og kompetencer optimalt. Med hensyn til fleksible organisationsformer har Danmark en markant styrkeposition sammenlignet med de øvrige EU-15 lande. Danmark er kendetegnet ved, at de danske ansatte har en høj grad af medbestemmelse, ansvar og motivation. Samtidig er virksomhedernes forandringsparathed stor.

Ledelseskvalifikationerne i de danske virksomheder udgør derimod ikke en styrkeposition. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande har de danske virksomheder ikke samme adgang til kompetente topledere med stort erfaringsgrundlag via forskellige typer af brancheerfaring, ledelsesopgaver samt internationalt virke. Derudover har Danmark en bundplacering, når der måles på både kvaliteten af lederuddannelser og andel af kvindelig ledere.

Udvidelse af arbejdsstyrken

Selve størrelsen af arbejdsstyrken har naturligt også stor betydning. Danmark er kendetegnet ved en aldrende befolkning. Ifølge Danmarks Statistik vil antallet af ældre (65 år og derover) i 2040 være 72% større end i dag. På trods af denne udvikling kan arbejdsstyrken dog udvides ved forskellige tiltag, fx ved at inkludere indvandrere og efterkommere samt personer med nedsat arbejdsevne, og fastholde de ældre på arbejdsmarkedet.

I 2004 var der i Danmark en nettoindvandring af udenlandske statsborgere på ca. 8800 personer, hvoraf omtrent halvdelen kom fra vestlige lande og den anden halvdel fra ikke-vestlige lande. Nettoindvandringen forventes at stige til ca. 18.000 personer i 2015 og for derefter at fastholde dette niveau. I forhold til den arbejdsmarkedsmæssige integration er det især af betydning, hvor mange der får en kompetencegivende uddannelse.

Der er sket en markant forbedring af både indvandreres og efterkommeres uddannelsesniveau. Mens to ud af tre indvandrere mellem 16 og 19 år ikke var i gang med en ungdomsuddannelse i 1990, var det samme kun gældende for ca. halvdelen af indvandrerne i samme aldersgruppe i 1999. I 1999 var 11,6% af indvandrerne i aldersgruppen 20 til 24 år i gang med en videregående uddannelse, mens det samme gælder for 24,8% af efterkommere i samme aldersgruppe⁸.

På trods af det forbedrede uddannelsesniveau har indvandrere og efterkommere fra tredjelande en forholdsvis løs tilknytning til arbejdsmarkedet, da en stor del af denne gruppe står helt uden for arbejdsstyrken. Indvandrerne og efterkommerne erhvervsfrekvens var således i 2004 på henholdsvis 53,2% og 62,9%. Men positivt er det, at de indvandrere, der rent faktisk melder sig på arbejdsmarkedet og står til rådighed for beskæf-

⁸ Undervisningsministeriet (2001). Indvandrere og efterkommere i uddannelsessystemet

tigelse, har langt større chance for at få job end tidligere. Af dem, der er på arbejdsmarkedet, var næsten ni ud af ti i beskæftigelse i 2003. I 1994 var det kun seks ud af ti⁹.

Arbejdsstyrken kan også udvides ved at inddrage personer med nedsat arbejdsevne. Siden fleksjobordningens indførelse i 1998 er antallet af personer visiteret til fleksjob vokset kraftigt til godt 40.000 personer, og antallet af fleksjobansættelser udgjorde knap 30.000 i 2004. Ledighedsniveauet blandt de fleksjobvisiterede er voksende og overstiger 20 pct.¹⁰

I de kommende år bliver der i høj grad brug for at styrke og udvikle den seniorpolitiske indsats, idet fremtidens arbejdsstyrke vil blive præget af færre unge og flere ældre. Den gennemsnitlige afgangsalder fra arbejdsmarkedet var i Danmark i 2003 62,1 år (EU15: 61,4 og EU25: 61,0), mens den var 60,9 år året før¹¹. Erhvervsfrekvensen for personer i aldersgruppen 60 til 64 år var i 2004 på 38,3% (i 1997 var den 34,1%), mens den kun er på 15,0% for personer i aldersgruppen 65 til 66 år (og den er rent faktisk faldet fra 17,7% i 1997). Beskæftigelsesfrekvensen viser lignende tendenser, hvor 36,9% af de 60 til 64 årige var i beskæftigelse i 2004 (30,2% i 1997), mens det samme kun gør sig gældende for 14,6% af de 65 til 66 årige (igen en frekvens der er faldet siden 1997, hvor den var på 16,3%)¹².

Sammenfatning

Driver	Styrker	Svagheder
Menneskelige ressourcer	<ul style="list-style-type: none"> - DK anvender mange midler på grundskolen - De fleste unge opnår som minimum en ungdomsuddannelse - Stor efteruddannelsesaktivitet blandt medarbejdere - Medarbejdere har høj grad af selvbestemmelse - Danske virksomheder er omstillingsparate - Fleksibel arbejdsstyrke – høj mobilitet 	<ul style="list-style-type: none"> - Forholdsvis få har en videregående uddannelse (inkluderer KVVU, MVU og LVU) - Danske unge klarer sig kun middelmådigt mht. læsefærdigheder samt matematiske og naturvidenskabelige færdigheder - Mange kortuddannede deltager ikke i VEU - Udbuddet af forskningsbaseret efteruddannelse er forholdsvis lille - Kvaliteten af lederuddannelser er ikke god nok - Få kvindelige ledere - Andelen af videnarbejdere og forskere i danske virksomheder er lav - Kun hver tredje virksomhed har en systematisk uddannelsesplanlægning - Hver tredje virksomhed sender

⁹ Beskæftigelsesministeriet (2005). Indvandrers beskæftigelse: Status

¹⁰ Beskæftigelsesministeriet (2005). Fleksjobordningen – succes og udfordringer

¹¹ Kilde: Eurostat

¹² Kilde: Danmarks Statistik

		ikke deres ansatte på efteruddannelse
--	--	---------------------------------------

3.3. Innovation

I dag konkurreres på evnen til at tænke hurtigt og nyt. Virksomheders globale konkurrenceevne og vækst afhænger i høj grad af deres evne til at omsætte viden og forskningsresultater til nye produkter samt produktions- og forretningsprocesser. Den brugerdrevne innovation spiller også en meget vigtig rolle. Innovation er i høj grad drevet af nye behov hos forbrugerne. Derfor er det af stor betydning, at virksomheder er i stand til at lære af hinanden samt af deres kunder og leverandører og bruge den viden i deres innovationsproces.

Udgangspunktet: Innovationsaktivitet

Det tredje Community Innovation Survey (CIS) placerer Danmark på en 10. plads blandt EU-15 landene, når der måles på andel af virksomheder med innovationsaktiviteter. Ifølge CIS III havde 56 pct. af de danske virksomheder ingen innovationsaktiviteter i 2000. En national undersøgelse finder, at hele 63 pct. af de danske virksomheder ikke havde introduceret hverken nye produkter eller nye ydelser i perioden 1998 til 2000. En ny national undersøgelse fra 2004 viser dog, at to ud af tre virksomheder inden for de sidste 3 år har introduceret nye produkter på markedet, mens omkring hver anden virksomhed i samme periode har gennemført nye produktionsprocesser. Disse resultater kunne indikere, at stadig flere danske virksomheder har indset behovet for at være innovative.

Samspil med vidensinstitutioner

Innovation er i høj grad en proces, der indebærer samspil mellem virksomheder og forsknings- og uddannelsesinstitutioner. I Danmark er der dog ikke en udpræget tradition for samspil mellem erhvervsliv og forskningsverdenen. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande er Danmark placeret i den dårligste halvdel, når FoU-samarbejder mellem forskningsinstitutioner og virksomheder kortlægges. En af grundene til denne placering kan være, at meget få danske virksomheder (6 pct.) anser forskningsinstitutioner for at være meget vigtige kilder til viden (her placerer Danmark sig på en 8. plads i forhold til de øvrige EU-15 lande). En national undersøgelse viser, at kun hver tiende virksomhed søger information om ny teknologi hos offentlige forskningsinstitutioner, mens hver anden virksomhed benytter branche- og/eller erhvervsorganisationer.

En national undersøgelse viser, at omkring hver tredje virksomhed har et samarbejde med vidensinstitutioner. Her skal det dog bemærkes, at der er stor forskel på tværs af virksomhedsstørrelser. Kun ca. hver femte af de helt små virksomheder angiver at have et samarbejde med vidensinstitutioner, mens det samme gør sig gældende for omtrent halvdelen af de større virksomheder (med over ni ansatte). Formålet med samarbejdet ændres dog ikke som følge af virksomhedsstørrelse – størstedelen af samspillene omhandler produktudvikling og dernæst uddannelse af medarbejdere. Et andet træk, der gør sig gældende uanset virksomhedsstørrelse,

er, at det hovedsageligt er virksomhederne, der tager initiativ til samspillet med videninstitutionerne, mens videninstitutionerne kun er initiativtager i hvert tiende tilfælde.

Samspil med teknologisk service

Det begrænsede samspil mellem virksomheder og videninstitutioner resulterer i en lavere grad af teknologioverførsel fra de danske forskningsinstitutioner til erhvervslivet, hvilket er med til at formindske mulighederne for at kommercialisere viden fra universiteternes, sektorforskningsinstitutionernes og sygehusenes grundforskning. Langt de fleste virksomheder har ikke selv ressourcer til at udvikle ny viden baseret på grundforskning og har derfor brug for videntcentre, der kan give adgang til viden udviklet i offentlig regi.

I Danmark eksisterer der 10 teknologiske serviceinstitutter (GTS-institutter), der har til formål at skabe teknologisk afsæt for fornyelse, forandring og forbedring i de danske virksomheder. Disse institutter har eksisteret i en længere årrække, og omtrent hver anden virksomhed inden for en periode på to år har anvendt et teknologisk serviceinstitut.

Derudover er der etableret konkrete ordninger som for eksempel de regionale vækstmiljøer. Der således etableret 17 regionale vækstmiljøer, som skal sikre teknologioverførsel. I de tre år, de regionale vækstmiljøer har eksisteret, har de serviceret 3.000 virksomheder ud af en målgruppe på 25.000 – altså kun 12 pct. har fået del i en teknologi- og videnoverførsel fra offentlige videninstitutioner.

SMV'er og brugerdreven innovation

Både forskningsdrevne og brugerdreven innovation er vigtig for at øge den danske vækst og konkurrence. Ifølge en rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd i 2004¹³ er det imidlertid kun ca. 7 pct. af de innovative virksomheder i Danmark, der kan betegnes som forskningsdrevne virksomheder, dvs. virksomheder med fokus på at kommercialisere ny forskning. Hovedparten af innovationen i danske virksomheder er således brugerdreven innovation, hvor det er samspillet med leverandører, kunder mv., der er i højsædet. Mere end hver tredje danske innovative virksomhed anser således deres kunder for at være en meget vigtig videnskilde i innovationsprocessen, hvilket er en forholdsvis stor andel sammenlignet med virksomheder i de øvrige EU-15 lande.

Innovation involverer medarbejdere på alle niveauer i organisationen, og det er i høj grad samspillet mellem medarbejdere med forskellig faglig, erfarings- og uddannelsesmæssig baggrund, der er grundlaget for virksomhedernes innovation,

¹³ Kilde: Inside Consulting & Oxford Research (2004). Brugerdreven innovation i dansk erhvervsliv, rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd.

Omtrent hver femte danske virksomhed kan karakteriseres som bruger-dreven. Det bemærkes, at forskningsdrevne virksomheder også samtidig vil være brugerdrevne.

Samspil med andre virksomheder

Samspil med andre virksomheder kan ligeledes være en vigtig del i innovationsprocessen, idet virksomhederne i stigende grad er afhængig af at drage nytte af viden udviklet i andre virksomheder. Spredning af viden på tværs af virksomheder kan finde sted på en række måder – personer skifter job, via konferencer, gennem netværk, via formelle virksomhedssamarbejder og via køb af produkter og teknologi. Også samspil mellem virksomheder i klynger kan være kilde til ny viden og af betydning for innovationsprocessen.

En ny national undersøgelse viser, at seks ud af ti virksomheder tager bevidst initiativ til at lære af andre virksomheder, mens godt 50 pct. af de danske virksomheder indgår i samarbejder med andre virksomheder om udvikling af produkter, serviceydelser og/eller produktionsprocesser. Dog viser Community Innovation Survey III, at kun 14 pct. af de danske virksomheder mener, at andre virksomheder er en vigtig kilde til viden i innovationsprocessen (data fra 2000).

Sammenfatning

Driver	Styrker	Svagheder
Innovation	<ul style="list-style-type: none"> - Et stigende antal virksomheder påbegynder innovationsaktiviteter - Særlig kompetence inden for brugerdreven innovation - Virksomheder tager initiativ til at lære af andre virksomheder - Forholdsvis god udbredelse af samspil virksomheder imellem - Tilstedeværelse af en række regionale videncentre, der skal sikre teknologioverførsel 	<ul style="list-style-type: none"> - Mange virksomheder kendetegnet udelukkende at konkurrere på pris og omkostninger - Lille samspil ml. erhvervsliv og forsknings- og uddannelsesinstitutioner - Trods videncentre er der totalt set en forholdsvis lav grad af teknologioverførsel - Modtagerapparatet i virksomhederne er ikke udviklet (mange virksomheder uden højtuddannede) - Få virksomheder ser samspillet med andre virksomheder som en vigtig kilde til innovation.

3.4. Anvendelse af ny teknologi¹⁴

Ny teknologi er et centralt element i vidensamfundet, der udvikler sig fra et snævert fokus på informations- og kommunikationsteknologi (IKT) til et mere bredt begreb, der omfatter mange former for teknologier, fx sensorteknologi. Denne udvidelse af begrebet er dog forholdsvis ny, og derfor findes der ikke data og undersøgelser for udbredelsen af ny teknologi.

¹⁴ Afsnittet er, ud over de gennemgående kilder, hovedsageligt baseret på SIBIS Pocketbook 2002/03: Measuring the Information Society in the EU, the EU Accession Countries, Switzerland and the US

Derfor omhandler dette analytiske afsnit udelukkende IKT. Men den strategiske indsats vil omhandle ny teknologi i bredere forstand.

Konkurrenceevnen i dansk erhvervsliv skal styrkes ved, at it-anvendelsen bliver mere avanceret og udbytterig og omsættes til stigende produktivitet og innovation. Via IKT kan virksomheder opnå forbedringer på en lang række parametre som tilrettelæggelsen af produktion og distribution, kompetenceudvikling, salg og markedsføring, bedre lagerforvaltning etc. Dog kræver disse forbedringer for det første, at virksomhederne har adgang til en velfungerende og billig IKT-infrastruktur, og dernæst er det afgørende, at de ansatte i virksomhederne besidder de nødvendige IKT kompetencer til at kunne udnytte og anvende den nye teknologi.

Udgangspunktet: Grundlæggende IKT-anvendelse

En virksomhed kan hente betydelige produktivetsgevinster ved at investere i internetadgang og anden informations- og kommunikationsteknologi. Gevinsterne hentes især som følge af nye innovationer og rationaliseringer. I Danmark har langt størstedelen af virksomhederne adgang til internettet (98 pct.), men alligevel viser en national undersøgelse, at hver femte virksomhed ikke har egen hjemmeside (denne andel er dog mindre end i de fleste andre EU-15 lande – her er gennemsnittet på 33 pct.). Af de virksomheder, der har en hjemmeside, bruger så godt som alle hjemmesiden til at markedsføre produkter og services, mens kun hver tiende kan levere digitale produkter fra deres hjemmeside og knap hver tredje tilbyder kundesupport.

Avanceret IKT-anvendelse

Når virksomhederne har den grundlæggende digitalisering på plads, kan de påbegynde en mere avanceret IKT-anvendelse, der kan føre til yderligere værdiskabelse. Her er der fokus på aspekter som fx elektronisk dataudveksling og mulighederne inden for e-handel.

Næsten halvdelen af de danske virksomheder med adgang til internettet har anvendt internettet som indkøbskanal. Derimod har kun en fjerdedel af virksomhederne solgt varer over internettet, og for halvdelen af disse udgør salget mindre end én procent af det samlede salg. Kun for knap 6 pct. af virksomhederne udgør internetsalget mere end 25 pct. af det samlede salg. E-handlen involverer primært ”business to business”, mens 18 pct. har private kunder som aftagere. Endvidere foregår e-handlen i høj grad inden for Danmarks grænser (76 pct.), og kun en lille del af salget er internationalt. Her halter Danmark efter de fleste andre EU-15 lande.

IKT kan anvendes til andet og mere end e-handel, og her er de danske virksomheder relativt godt med. For eksempel bruger næsten hver anden virksomhed IKT til at overvåge markeder og en lignende andel modtager digitale produkter. Ydermere benytter to ud af tre virksomheder bank- og finansieringsservices på internettet.

Videndeling og -spredning internt i virksomheden og eksternt til samarbejdspartnere får større og større betydning, idet ny viden er en central bestanddel i virksomheders nytænkning og nyskabelse, og her udgør IKT et effektivt redskab. Desværre viser en national undersøgelse, at ikke mange danske virksomheder udnytter dette redskab. Fire ud af ti angiver, at de i meget ringe grad anvender IT-understøttet videndeling, mens kun omkring 12 pct. angiver, at de gør det i meget høj grad. IT-understøttet videndeling er fx intranet og extranet. Sammenlignes Danmark med de øvrige EU-15 lande ses det, at Danmark placerer sig i den bedre halvdel, da 35 pct. af de danske virksomheder har intranet (5. plads blandt EU-15 lande), mens 19 pct. har extranet (3. plads blandt EU-15 lande).

En stor del af kontakten mellem virksomheder og den offentlige sektor finder sted via internettet, og det stiller store krav til IKT-kompetencerne til både den offentlige sektor, som skal mindske de administrative byrder for virksomhederne og sikre en virksomhedsnær offentlig sektor, og til virksomhederne, som skal besidde de fornødne kompetencer for dialog. Den offentlige sektor i Danmark har en høj IKT-standard¹⁵, hvilket må forventes at påvirke de private virksomheder. Ses der på hvor sofistikeret de offentlige digitale services er (skala går fra information til fuldstændig elektronisk behandling af sager), har Danmark en topplacering, idet 81% af de danske offentlige digitale services tillader en fuldstændig elektronisk behandling. Til sammenligning er EU15 og EU25 gennemsnittet på henholdsvis 72% og 81%.

I Danmark har ca. 21 pct. af arbejdsstyrken telearbejde og overgås dermed kun af Holland (EU-15 gennemsnittet er 13 pct.). Dog angiver otte ud af ti danskere, at de er interesseret i at telearbejde, hvorfor der kan være brug for at øge antallet af telearbejdspladser. Det skal dog bemærkes, at ifølge SIBIS (Statistical Indicators Benchmarking the Information Society) er det ikke muligt at indføre telearbejde i syv ud af ti job på nuværende tidspunkt (typisk på grund af arbejdets natur).

IKT-infrastruktur

En velfungerende IKT-infrastruktur er første forudsætning for digital udveksling af kommunikation og information og dermed for virksomhedernes opbygning af elektroniske forretningsmodeller. OECD har udarbejdet et indeks for infrastrukturens udbredelse, der er sammensat af fire indikatorer: Antal fastnetabonnementer, antal mobilabonnementer, antal bredbåndsabonnementer og tilgængelighed af bredbånd. Set i forhold til de øvrige EU-15 lande (ekskl. Luxembourg) har Danmark en klar topplacering.

Virksomheders og enkeltpersoners brug af IKT afhænger ligeledes af prisen på adgang til internettet. Her har OECD ligeledes lavet et indeks, der består af tre indikatorer, der tilsammen måler prisen for internetadgang

¹⁵ FORA (2004). Digitalisering af erhvervslivet: et benchmarkstudie af IKT - hvad kan Danmark lære?

(antagelsen er, at en lavere pris vil øge brugen af IKT). Af EU-15 landene placerer Danmark sig på en 6. plads, men får en lavere placering, hvis der udelukkende måles på prisen på et ADSL-abonnement.

IKT-kompetencer

De ansattes digitale kompetencer er en vigtig ressource for virksomhederne. Ca. 60 pct. af den danske arbejdsstyrke anvender computer på deres arbejdsplads (for computere med internetadgang ligger andelen på 50 pct.), mens EU-15 gennemsnittet ligger på 47 pct. (med internetadgang 27 pct.), og derfor er det afgørende, at medarbejderne har de nødvendige kompetencer til at varetage en IKT integreret arbejdsproces.

SIBIS har udviklet et indeks for digitale færdigheder (digital literacy). Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande har Danmark en klar topplacering på dette indeks. Denne topplacering er et resultat af, at danskere i høj grad er vant til at bruge internettet til at søge information (seks ud af ti danskere har selv fundet frem til viden via internettet, og ca. hver tredje dansker bruger dagligt internettet på privatadressen) og til at kommunikere med (hver tredje dansker skriver e-mails dagligt) set i forhold til de øvrige EU-15 lande.

Selvom danskere generelt er velbefarne i brugen af IKT, er der kun en begrænset andel, der bruger IKT i forbindelse med læring. Hele 83 pct. af den danske arbejdsstyrke anvender ikke e-læring, og kun 6 pct. af de danske virksomheder anvender e-læring/fjernundervisning. Her adskiller Danmark sig ikke meget fra gennemsnittet for EU-15 landene, men ifølge EU's eEurope 2002 Action Plan skal der igangsættes initiativer for at e-læring kan få en meget større udbredelse.

FORA har udarbejdet et indeks, der kan måle et lands avancerede IKT kompetencer ud fra indikatorer som andelen af avancerede IKT arbejdere i arbejdsstyrken, andelen af IKT kandidater på de videregående uddannelser samt erhvervslivets vurdering af udbuddet af personer med avancerede IKT kompetencer. Sammenlignet med de øvrige EU-15 lande får Danmark en placering som nummer fire.

Danskernes IKT-kompetencer afhænger både af deres alder og deres geografiske tilknytning. Ældre danskere (50+) og danskere bosat i yderområder benytter ikke i samme grad IKT til kommunikation og vidensøgning og vil derfor have sværere ved at udvikle deres IKT-kompetencer. Hvad der ligger til grund for den lavere grad af anvendelse vides ikke præcis, men SIBIS undersøgelsen viser, at en stor andel af danskere mener, at brug af internet 'ikke er noget for dem', og at brugen kræver avancerede computerevner. Disse forbehold overfor anvendelse af IKT er i højere grad tilstede i Danmark sammenlignet med de fleste andre EU-15 lande.

Sammenfatning

Driver	Styrker	Svagheder
Ny teknologi	<ul style="list-style-type: none">- Danmark har en velfungerende IKT-infrastruktur- Stort set alle virksomheder har adgang til internet- Arbejdsstyrken er kendetegnet ved gode IKT kompetencer- Mange virksomheder har erfaring med at bruge internettet som indkøbskanal- Mange virksomheder bruger aktivt IKT til at overvåge markeder, bruge bank- og finansieringsservices mv.- Telearbejde er forholdsvis udbredt i Danmark set i forhold til øvrige EU-15 lande	<ul style="list-style-type: none">- Hver femte virksomhed har ingen hjemmeside- Virksomhederne anvender hovedsagligt hjemmeside til markedsføring, men ikke til mere avancerede ydelser som kundesupport, udbud af digitale produkter osv.- E-handel har kun begrænset udbredelse og foregår endvidere hovedsageligt nationalt- IT-understøttet videndeling har begrænset udbredelse blandt danske virksomheder- Kun knap hver tiende danske virksomhed anvender e-læring- Over 80 pct. af arbejdsstyrken deltagere ikke i e-læring- Alder og beliggenhed i geografiske yderområder har negativ indflydelse på graden af anvendelse af IKT

3.5. Etablering og udvikling af nye virksomheder¹⁶

Et centralt element i Lissabon-målsætningen er at sikre iværksættere gode rammer, så det bliver lettere at udnytte nye ideer kommercielt og drive virksomhed med færre administrative byrder og bedre rådgivning mv. Hvis Danmark skal blive en bedre iværksætternation, er det samtidig nødvendigt at fremme såvel selvstændighedstrang som risikovillighed blandt befolkningen. Et todelt fokus på både rammevilkår og kultur vil øge etableringsraten og overlevelsensraten, samtidig med at de nye virksomheder får lettere ved at skabe vækst.

Udgangspunktet: Etablering og vækst

Danmark starter der hvert år ca. 16.000 nye virksomheder, og omkring 6 pct. af alle danskere er involveret i iværksætteraktiviteter, enten ved selv at starte virksomhed eller ved at spille en ledende rolle i udviklingen af en ny virksomhed. Danmark har en etableringsrate på omkring 10 pct. - det er på niveau med opstartsrate i USA og blandt de højeste i Europa.

Til trods for at der startes mange nye virksomheder i Danmark (sammenlignet med øvrige EU-15 lande), er det kun relativt få af de nye virksomheder, der formår at skabe et solidt vækstforløb (kun tre procent opnår en årlig vækst i omsætning på mere end 60 pct. - i de tre nordiske lande, Finland, Norge og Sverige, er det fem til seks pct. af de nye virksomheder). Det vides ikke med sikkerhed, hvorfor så relativt få danske virksomheder oplever kraftig vækst. En forklaring kan være, at Danmark har gode rammevilkår for opstart, mens der er behov for en styrket indsats for at

¹⁶ Dette afsnit baserer sig, udover de i indledningen nævnte kilder, på Global Entrepreneurship Monitor 2004 og Erhvervs- og Byggestyrelsens Iværksætterindeks 2004

forbedre rammerne for vækst. De danske iværksætteres forventninger til en række faktorer (forventning om stigning i antal ansatte, eksport, anvendelse af den nyeste teknologi) spurgt til i GEM (Global Entrepreneurship Monitor) undersøgelsen indikerer endvidere, at de danske iværksættere er kendetegnet ved manglende ambitioner.

Danmark er placeret som et af de førende lande i verden med hensyn til den andel af nye foretagender, der er etableret gennem knopskydning, idet 48 pct. af opstartsvirksomhederne er knopskud i eksisterende virksomheder. Dette indikerer, at denne form for iværksætteraktivitet passer godt ind i dansk kultur og danske værdier. Knopskydning er ikke umiddelbart forbundet med samme store risiko som etablering af selvstændige iværksættervirksomheder, da knopskuddene ofte får adgang til moder-virksomhedens ressourcer og viden. Dette kan være årsagen til, at vækstambitionerne er næsten dobbelt så høje hos igangsættere af knopskud end hos selvstændige iværksættere. Det er en form for iværksætteraktivitet, der er værd at fremme, især fordi virksomhedstilknyttede virksomheder generelt forventer at kunne beskæftige flere ansatte end virksomheder, der er etableret af uafhængige iværksættere.

Danmark klarer sig dårligt sammenlignet med andre lande som f.eks. Tyskland, Belgien, Holland og Schweiz, når det drejer sig om kommercialisering af offentlig forskning og om opstart af nye forskningsbaserede virksomheder. En af grundene er, at teknologioverførselsenheder ved offentlige forskningsinstitutioner i Danmark er relativt små sammenlignet med tilsvarende enheder i andre lande.

Erhvervsservice, herunder iværksætterinfrastruktur

Et område med en god iværksætterinfrastruktur er karakteriseret ved, at iværksættere har let adgang til kvalificeret vejledning, højt specialiseret rådgivning samt regionale netværk. At skabe en stærk iværksætterinfrastruktur kræver initiativer og partnerskaber mellem iværksættere, rådgivere, etablerede virksomheder, universiteter og offentlige myndigheder.

Omfanget og kvaliteten af den rådgivning, iværksættere og nye virksomheder kan trække på i det omgivende samfund, er derfor meget kritiske for en regions iværksætteraktivitet. I Danmark har der ikke været tradition for, at non-profit organisationer arbejder målrettet på at skabe en stærk iværksætterinfrastruktur. Danske universiteter har ikke som fx mange amerikanske universiteter store iværksættercentre, der kan løfte opgaven. Og der har heller ikke været tradition for, at danske forskerparker eller lignende institutioner har været den udfarende kraft i skabelsen af stærke formaliserede netværk, der er en del af en ordentlig iværksætterinfrastruktur. Derimod er de danske rammevilkår på niveau med de bedste lande på administrative forhold og offentlig rådgivning.

Kuvøser, forskerparker, erhvervshuse, udviklingsparker og erhvervsservicecentre kan være vigtige elementer i en regions iværksætterinfrastruktur. Institutionerne kan huse værdifulde kompetencer, og institutionerne

kan formidle netværk mellem iværksættere og mellem iværksættere og eksterne rådgivere. Med hensyn til inkubatorer fremgår det af en national undersøgelse, at antallet af inkubatorer i Danmark er begrænset i forhold til flere af de bedste iværksætterlande (der eksisterer knap to inkubatorer pr. 1 million indbyggere). Endvidere er der lavet en benchmark af en række danske, amerikanske, engelske, finske og svenske inkubatorer, og her placerer fem ud af otte danske inkubatorer sig i gruppen, der klarer sig mindre godt, mens de resterende tre får en middelplassering.

Kapital

Nye virksomheders behov for kapital er generelt blevet større. Det gælder måske ikke i alle tilfælde, men for videntunge iværksættervirksomheder med et stort globalt potentiale er kapitalbehovet blevet større, og det kan være vanskeligt at skaffe kapitalen. Rammevilkårene i Danmark er ikke på niveau med de bedste lande, når det gælder finansiering af nye virksomheder. Venturemarkedet er væsentligt mindre i Danmark end i sammenlignelige lande. De totale venturekapitalinvesteringer faldt for andet år i træk i 2003, og de 1,8 milliarder investeret er næsten kun halvdelen af niveauet i 2001.

Det er langt fra alle iværksættere, der er interesseret i eller har behov for venturekapital, og selvom en virksomhed er startet på venturekapital, kan den også have behov for lånekapital. Omfanget af lån og lånegarantier i Danmark er forholdsvist begrænset, men til gengæld finder GEM undersøgelsen, at tilgængeligheden til uformel kapital (fra venner, familie og ikke-professionelle business angels) i Danmark er forholdsvis god (2. plads ud af ti EU-15 lande).

Iværksætterkompetencer og -kultur

Iværksættere er en heterogen gruppe, der kommer fra alle mulige samfundslag. Alligevel rummer iværksætternes adfærd visse fælles træk, herunder vilje til at løbe en risiko og lyst til selvstændighed og selvrealisering.

Hvis adspurgte angiver ca. otte ud af ti danskere mellem 20 og 30 år, at de ønsker at starte egen virksomhed, mens kun hver fjerde forventer det, og endnu færre rent faktisk tager springet. Inddrages hele befolkningen er der næsten 40 pct., der ville foretrække at være selvstændig, og alligevel realiserer kun en til to procent af den danske befolkning hvert år deres drøm og starter rent faktisk en ny virksomhed.

Selvom der er mere end dobbelt så stor sandsynlighed for, at en mand er involveret i iværksætteraktivitet end en kvinde, er der sket en markant ændring i balancen mellem kønnene i løbet af 2004. Ifølge GEM er niveauet for kvinders deltagelse i iværksætteraktivitet steget med 11 pct. i forhold til sidste års 2003 niveau. Men stadigvæk udgør de kvindelige iværksættere kun 1,59% af befolkningen.

En undersøgelse af holdning til iværksætteri i EU viser, at danskerne hovedsagligt er bange for tre ting i forbindelse med opstart af virksomhed: 1) at gå konkurs, 2) at miste hus og hjem, og 3) at være afhængig af en usikker indkomst. Derudover adskiller Danmark sig fra de øvrige EU-15 lande ved, at danskere i langt højere grad er bange for at skulle bruge for megen energi eller tid, hvis de valgte at starte virksomhed.

Kun 38 pct. af de adspurgte danskere i GEM undersøgelsen tror, at de vil være i stand til at starte en virksomhed. Dermed er der et stort behov for at forbedre danskernes iværksætterkompetencer. At få succes som iværksætter kræver ofte også solide kompetencer i mere traditionelle discipliner som ledelse, marketing, regnskabsteknik, produktionsplanlægning m.v. De stigende kompetencekrav har betydet, at der skal et langt større fokus på iværksætteri i uddannelsessystemet.

Samles de danske studerende under et, fremgår det, at kun hver femte i løbet af sin uddannelse er blevet orienteret om muligheden for at starte egen virksomhed, og der er endnu færre, der har modtaget undervisning i iværksætteri. Ses der udelukkende på de højere læreanstalter, viser det sig, at der er meget få danske universiteter, der har et stort udbud af fag på overbygningen og meget få tilbyder en kandidatgrad eller en MBA i iværksætteri. Der er også meget få danske universiteter, der har ressourcer til nye iværksætterinitiativer.

Sammenfatning

Driver	Styrker	Svagheder
Iværksætteri	<ul style="list-style-type: none"> - Etableringsrate i forhold til samlede virksomhedsbestand er forholdsvis høj - Danmark klarer sig godt med hensyn til knopskydning fra eksisterende virksomheder - God offentlig rådgivning - Tilgængelighed til uformel kapital forholdsvis god - Stort ønske om egen virksomhed blandt befolkning - Stigning i antallet af kvindelige iværksættere 	<ul style="list-style-type: none"> - Iværksættere kendetegnet ved manglende ambitioner - Meget få iværksættervirksomheder skaber solide vækstforløb - Spin-offs fra viden- og forskningsinstitutioner er få - Få inkubatorer og de, der er, placerer sig dårligt/ middelmådigt ift. inkubatorer i USA, FIN, S og UK - Lille venture-kapital marked - Omfanget af lån og lånegarantier forholdsvist begrænset - Trods stort ønske om egen virksomhed realiserer kun få ønsket - Lav risikovillighed blandt befolkningen - Forholdsvis få danskere tror, at de har de nødvendige kompetencer til at starte virksomhed - Få kvindelige iværksættere - Begrænset mulighed for at modtage undervisning i iværksætteri på de danske uddannelsesinstitutioner

3.6 Konklusion

Som det fremgår, har Danmark en række styrker og svagheder på de områder, som er af betydning for den regionale vækst og udvikling.

Strukturfondsindsatsen vil blive tilrettelagt således, at strukturfondene understøtter en styrkelse af rammebetingelserne for vækst på områderne innovation, videndeling og videnopsamling, udviklingen af de menneskelige ressourcer, etablering og udvikling af nye virksomheder og anvendelse af ny teknologi. Indsatsen vil supplere den øvrige nationale indsats i overensstemmelse med additionalitetsprincippet.

Udgangspunktet for den danske strukturfondsindsats er, at hele landet i periode 2007-2013 er støtteberettiget område under strukturfondene. Det betyder ikke, at der er behov for en ensartet strukturfondsindsats i hele landet. De regionale forskelle vil blive uddybet i de operationelle programmer, der skal rumme mulighed for, at de enkelte regioner kan tilrettelægge en indsats, der imødegår de udfordringer, som de enkelte region står overfor i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse.

3.7 Erfaringer fra programperioden 2000-2006

Mål 3-programmet

Der er i slutevalueringen af *Mål 3-programmet* 2000 – 2006 (Socialfonden) indeholdt en række anbefalinger til perioden 2007 - 2013.

Det anbefales, at programmeringen ”øger samspillet mellem Socialfonden og andre nationale strategier og rammebetingelser for vækst.” Samtidig konstateres det i evalueringen, at socialfondsprogrammet i perioden 2000 – 2006 har haft en meget begrænset relativ finansiel vægt, d.v.s. set i forhold til den nationale indsats på de samme politikområder, og at dette forhold har været mest udpræget for så vidt angår de individrettede prioriteter. Prioriteterne 1 og 2, der er rettet mod ledige, har blot svaret til ca. 1,5 pct. af de nationale udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik, hvorimod prioritet 4 iværksætter i adskiller sig væsentligt herfra, idet den relative vægt har været ca. 15 pct.

Begge programmer gøres derfor nu mere direkte vækstorienteret via satsningen på fire vækstdrivere, og herunder iværksætter. Samtidig vil vilkårene for at konstatere en reel merværdi af strukturfondsindsatsen blive bedre.

Slutevalueringen konstaterer også, at det er meget vanskeligt at registrere en positiv beskæftigelseseffekt af de individrettede foranstaltninger for ledige, hvorimod indsatsen for de ansatte har bidraget positivt til fastholdelse på arbejdsmarkedet og til iværksætter og haft positive effekter på deltageres kompetenceudvikling, empowerment og motivation.

Det lægges således vægt på, at socialfondsprogrammet nu orienteres tematisk i modsætning til den tidligere primært individ- og målgrupperettede tilgang.

Evalueringen anbefaler, at kønsligestilling indtænkes generelt ved formuleringen af programteksten. Dette sikres, eftersom kønsligestilling er et af de af Kommissionen fastlagte tværgående hensyn.

Endelig anbefales det at genoverveje det administrative styrings- og indberetningssystem. Starten på iværksættelsen af denne programperiode falder tidsmæssigt sammen med den danske kommunalreform og ændringerne i den danske administrative struktur, og der vil således automatisk blive ændret på programstyringen på en lang række punkter.

Mål 2-programmet

2005-evalueringen af det danske mål 2-program giver anbefalinger på en lang række områder, der bl.a. omhandler indsatsens indhold, organiseringen af indsatsen, den geografiske koncentration, informationsindsatsen og mere specifikke anbefalinger vedrørende f.eks. administration og støtteberettigelse.

I relation til den strategiske indsats er særligt anbefalingerne vedrørende indhold, geografi og organisering relevante, mens de øvrige håndteres i tilrettelæggelsen af administrationen og informationsindsatsen samt i fastsættelsen af detaljerede regler om f.eks. støtteberettigelse.

Erfaringerne fra 2000-2006 peger på indholdssiden på, at netværks- og brobygningsprojekter, sidstnævnte især mellem videninstitutioner og virksomheder, bør fremmes. Det samme gælder for projekter, der forbedrer virksomheders rammebetingelser. Derudover opfordres til en anderledes tilgang til anlægsinvesteringer, så disse altid kræves samtænkt med udviklingsprojekter. Flere af anbefalingerne drejer sig også om betydningen af og formen for kompetenceudvikling i nationalt og regionalt perspektiv. Det anbefales således at prioritere netværksskabende projekter og etableringen af kompetencecentre, at styrke det regionale udbud af kompetenceudvikling, og at anvende ”betydelige ressourcer på at øge arbejdsstyrkens generelle kompetenceniveau, med særligt fokus på den ufaglærte del af arbejdsstyrken. Endelig peges der på samtænkning med andre nationale indsatser og puljer og fremme af fondsoverskridende aktiviteter efter forordningsforslagernes regler om fleksibilitet mellem fondene.

Danmarks strategiske fokus på de fire vækstkilder og rammerne herfor i lov om erhvervsfremme ligger i naturlig forlængelse heraf, idet der netop fokuseres på rammebetingelser, herunder f.eks. netværk og brobygning, ligesom tilskud til enkeltvirksomheders anlægsinvesteringer søges begrænset. Dertil kommer en bedre indholdsmæssig samtænkning af de to fonde gennem opmærksomhed på alle vækstkilder under begge fonde og tilskyndelse til at udnytte reglen om fleksibilitet mellem fondene.

Med samtænkningen af de to strukturfondsprogrammer i perioden 2007-2013 og mulighederne for direkte samspil kan der lægges op til at kompetenceudviklingen sker i netværk. Det regionale uddannelsesudbud vil blive fremhævet som et indsatsområde, og både det generelle kompetenceniveau og en vis fokusering på den kortuddannede del af arbejdsstyrken, jf. VEU-udvalgets anbefalinger, vil indgå i socialfondsprogrammets prioritet 1.

2005-evalueringen peger på behovet for at koncentrere indsatsen i ringere stillede områder, dog kombineret med brobygning til centerområder. Dette afspejles fremover i udnyttelsen af forordningens mulighed for at støtte projekter i hele landet kombineret med det særlige yderområdesyn i lov om erhvervsfremme.

Endelig er det med den nye administrative struktur fra 1. januar 2007 bl.a. ambitionen at følge op på det behov for et bredere regionalt perspektiv, herunder en bredere inddragelse af erhvervslivet i både strategiformuleringen og den fremtidige projektudvælgelse, som påpeges i 2005-evalueringen. Også samtænkningen med andre offentlige indsatser og puljer søges fremmet gennem organiseringen i vækstfora og etableringen af et nyt vækstråd på statsligt niveau [og et regionalpolitisk ministerudvalg].

URBAN

I slutevalueringen af *URBAN-programmet* er det i forbindelse med programmets beskæftigelsesrettede projekter anbefalet, at opmærksomheden skærpes overfor additionaliteten på dette område i perioden 2007 – 2013. Med den nuværende placering af socialfondsprogrammet i det danske Økonomi- og Erhvervsministerium tages der højde herfor.

4. Indsatsen for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse

På baggrund af arbejdet i ”Globaliseringsrådet” har regeringen i marts 2006 offentliggjort en ny strategi: Fremgang, fornyelse og tryghed. Målsætningerne heri stemmer overens med Lissabon-målsætningerne og det nationale reformprogram.

Figur 2. Danmarks overordnede målsætninger

Udgangspunkt: Den europæiske målsætning fra Lissabon:

Den mest konkurrencedygtige og dynamiske videnøkonomi

Vision	Danmark som det mest konkurrencedygtige samfund i verden i 2015			
Overordnede mål	Uddannelser i verdensklasse	Danmark som førende vidensamfund	Et innovativt samfund*	Danmark som førende iværksætter-samfund
Nationale mål	<ul style="list-style-type: none"> - Alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. - Mindst halvdelen en videregående udd. - Elever i folkeskolen skal være blandt de bedste i verden 	<ul style="list-style-type: none"> - Inv. i FoU skal op på 3 pct. af BNP, den off. del 1 pct. af BNP - Mere nyskabende forskning - Være blandt de bedste til at omsætte forskning 	<ul style="list-style-type: none"> - Virksomheder og institutioner skal være blandt de mest innovative i verden - Konkurrencen på højde med de bedste OECD-lande 	<ul style="list-style-type: none"> - Fortsat være blandt de europæiske lande hvor der startes flest virksomheder - Blandt de lande hvor der er flest vækstiværksættere.
De danske mål for Mål 2-programmet	Mål 2 Socialfonden		Mål 2 Regionalfonden	

*konkurrence, et fleksibelt arbejdsmarked, en innovativ offentlig sektor, øget anvendelse af IKT

Strukturfondsindsatsen i Danmark for at fremme ”flere og bedre jobs” skal føre til etablering af xx nye jobs og ww bedre jobs. Indsatsen for at fremme ”innovation og viden” skal føre til yy projekter, hvor virksomheder indfører nye produkter eller processer og zz projekter, hvor virksomheder indgår i et samspil (med virksomheder eller videninstitutioner). [ovenstående outputmål er alene et første udspil. Udspillene vil blive kvalificeret i samspil med partnerskabet].

De konkrete outputmål for strukturfondsindsatsen skal ses i sammenhæng med de overordnede målsætninger for Danmarks indsats for at fremme konkurrenceevne og beskæftigelse, som derfor vil blive gengivet i hovedtræk i det følgende, som elementer i en beskrivelse af Danmarks strategiske indsats.

I afsnittet beskrives desuden den indsats, der skal iværksættes. For hvert indsatsområde arbejdes med en række overskrifter, der tjener til at fokusere indsatsen under det enkelte indsatsområde på de udfordringer, der er størst, hvis målsætningerne fra Lissabon skal nås, jf. analysen i afsnit 3 og figuren neden for. For hvert indsatsområde skal det være muligt at gennemføre analyser og udvikle nye metoder, så indsatsområderne kan bringes videre.

Det strategiske dokument beskriver alene en overordnet strategisk ramme. Strategien vil blive konkretiseret i programmer og ikke mindst i de regionale erhvervsudviklingsstrategier, som de regionale vækstfora skal udarbejde. Det strategiske dokument skal således ikke fastlægge indsatsen i detaljer, det kan alene ske regionalt.

Såvel Socialfonden som Regionalfonden vil finansiere indsats under hvert indsatsområde med respekt for de to fondes virkefelt. Dette vil ligeledes blive nærmere beskrevet i programmerne. Dette ses af nedenstående figur. Der anvendes følgende signaturer til beskrivelsen af indsatserne i de to programmer:

Indsatser i socialfondsprogrammet

Indsatser i regionalfondsprogrammet

Indsatser i både social- og regionalfondsprogrammet

Figur 3. Indsatsområder i programmerne

Prioriteter	<i>"Flere (udvidelse af arb.styrken) og bedre (opkvalificering) job"</i> Innovation og viden			
Indsatsområder	Udvikling af menneskelige ressourcer	Innovation, videntdeling og videnopbygning	Anvendelse af ny teknologi	Etablering og udvikling af nye virksomheder
Eksempler på indsatser	<p><i>Udbud af kompetencer (voksen- og efteruddannelse)</i></p> <p><i>Ledelses- og organisationsudvikling</i></p> <p><i>Udvidelse af arbejdsstyrken:</i></p> <p><i>Bredere rekrutteringsgrundlag</i></p> <p><i>Bredere etnisk rekrutteringsgrundlag</i></p> <p><i>Flere seniorer og handicappede i virksomheden</i></p>	<p>Udvikling af regional innovativ kapacitet</p> <p>Samspil mellem virksomheder og videninst.</p> <p>Erhvervsklynger</p> <p><i>Virksomhedernes evner til at hjemtage og udnytte ny viden</i></p>	<p>Infrastruktur</p> <p><i>Øget digitalisering/digital forvaltning</i></p> <p><i>Øget adgang til viden</i></p>	<p>Offentlig og privat rådgining</p> <p>Risikovillig kapital</p> <p>Iværksætterkultur</p> <p><i>Iværksætterkompetencer</i></p>

4.1. Udvikling af menneskelige ressourcer

Produktion og anvendelse af menneskelige ressourcer er nøglen til øget vækst, øget beskæftigelse og større velfærd, og dermed en forudsætning for at gøre Danmark til et førende vækst-, viden- og iværksættersamfund. Ligesom medarbejderne er virksomhedernes vigtigste ressource, er befolkningen Danmarks vigtigste ressource. Derfor har Danmark sat sig en række mål på områder, der sikrer en produktiv og fremadrettet anvendelse og udvikling af de menneskelige ressourcer. Udgangspunktet herfor er uddannelse og livslang læring. Det er regeringens mål, at de danske uddannelser skal kunne måle sig med de bedste i verden. Danmark har sat det mål, at eleverne i folkeskolen bliver blandt verdens bedste til læsning, matematik og naturfag. At alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse – mindst 85 pct. i 2010 og 95 pct. i 2015. Og at mindst 45 pct. gennemfører en videregående uddannelse i 2010 og 50 pct. i 2015.

Danmark har i udgangspunktet et relativt lavt uddannelsesniveau og er endda saktet agterud over årene i forhold til de øvrige EU-15 lande. Derimod har Danmark en klar styrkeposition ved at have en befolkning, der i høj grad er vant til at tage del i voksen- og efteruddannelsesaktiviteter, dog ikke når det gælder den kortuddannede del af arbejdsstyrken. Der er samtidig en begrænset koordinering mellem uddannelsesinstitutionernes udbud og samspillet med især de små- og mellemstore virksomheder om uddannelsesbehovene, kompetenceudvikling mv. er utilstrækkelig. De danske virksomheder har endvidere et stort udækket behov for specialiserede efteruddannelser. Endelig er der et meget begrænset udbud af efteruddannelse for højtuddannede og andre med spidskompetencer.

Karakteristisk for de små virksomheder med højst 19 ansatte (90 pct. af Danmarks virksomheder) er, at de sjældent beskæftiger videnarbejdere/højtuddannede og kun afsætter begrænsede ressourcer på kompetenceudvikling for både ledere og medarbejdere. Dette gælder også i Danmark, og dermed er størstedelen af de danske virksomheder ikke i tilstrækkeligt omfang engageret i at videreudvikle deres menneskelige ressourcer.

Sammenfattende er der behov for en ekstra indsats på områder som udbuddet af kompetencer i form af adgang til livslang læring og ledelses- og organisationsudvikling. Endvidere er der behov for at udvide arbejdsstyrken for at sikre virksomhedernes adgang til den nødvendige arbejdskraft.

Livslang opkvalificering – udbud af kompetencer

Kortuddannede skal have gode muligheder for at sikre sig de kompetencer, der er nødvendige for at begå sig på arbejdsmarkedet. Og der er brug for en særlig indsats for de mange tusinde voksne, som har svært ved at læse og stave. Derfor har Danmark en målsætning om at sikre livslang opkvalificering og uddannelse til alle.

I Danmark skal der tilbydes relevante videre- og efteruddannelses tilbud til alle voksne, fra kortuddannede til akademikere, i tråd med Lissabon

målsætningen om at sikre alle voksne uddannelsesmæssig kompetence. Desuden har regeringen en målsætning om, at øge beskæftigelsen med 60.000 personer frem mod 2010 og her spiller opkvalificering en helt central rolle i indsatsen.

Ledelses- og organisationsudvikling

Det har stor betydning for, hvordan Danmark klarer sig fremover, at vi evner at udvikle og anvende ny viden, og evner at anvende vores menneskelige ressourcer på bedste vis. Det er derfor vigtigt også at have fokus på behovene for kompetence i virksomhederne, så de er i stand til at tilføre deres produktion og produkter mere viden.

Blandt målsætningerne er målet om at øge antallet af videnarbejdere i de små- og mellemstore virksomheder i de danske regioner (ved fx videnpiloter og ErhvervsPh.d'ere). Regeringen har endvidere en målsætning om at styrke offentlige institutioners og små og mellemstore virksomheders anvendelse af e-læring i tilknytning til efteruddannelse og kompetenceudvikling.

Udvidelse af arbejdsstyrken

Virksomhederne skal have adgang til den nødvendige, velkvalificerede arbejdskraft. Inkludering af indvandrere og efterkommere, personer med nedsat arbejdsevne, langtidsledige samt seniorer i arbejdsstyrken har afgørende betydning, hvis beskæftigelsen i Danmark skal øges med 60.000 personer inden 2010, og hvis konsekvenserne af den aldrende befolkning skal afværges. Ligeledes er det regeringens ønske, at hvert år skal 2.000 flere personer med handicap have et arbejde, og hvert år skal andelen af virksomheder, der har personer med handicap ansat, stige med 1 procentpoint.

4. 2. Innovation, videndeling og videnopbygning

Fornyelse, viden og kreativitet har stor betydning for samfundets og erhvervslivets fortsatte udvikling. Udfordringen består i at besidde en særlig evne til at kunne skabe, formidle og ikke mindst anvende viden på en unik måde. Udfordringen tages op ved at forbedre samspillet mellem erhvervsliv og videninstitutioner og på tværs af virksomheder og ved at styrke virksomhedernes evne til at omsætte ny viden til nye produkter, serviceydelser og andre konkurrencefordele.

Det er regeringens målsætning, at Danmark skal blive et af verdens førende vidensamfund ved at blive bedre til at omsætte ny viden og nye ideer til produktion og ny arbejdspladser. Danmark har sat sig det mål, at det offentlige og de private virksomheder tilsammen øger indsatsen inden for forskning og udvikling, så Danmark i 2010 når op på et beløb over 3 procent af bruttonationalproduktet.

Flere virksomheder begynder at arbejde struktureret med innovation, men en stor del af de danske virksomheder, især de helt små, har ingen eller

kun sporadiske innovationsaktiviteter. Aktiviteterne i de innovative virksomheder er i høj grad brugerdrevne, dvs. inspireret af kunder, leverandører eller forbedringer foretaget af egne medarbejdere. Danmark har kompetencer inden for den form for innovation, men indsatsen skal systematiseres i virksomhederne, hvis det nødvendige innovationsflow skal oprettholdes.

Desuden er det fortsat også vigtigt at understøtte den forskningsbaserede innovation. Kun relativt få virksomheder indgår i samarbejder med viden- og uddannelsesinstitutioner. Samspillet mellem erhvervslivet og forskningsverden er nødvendigt, hvis den forskningsbaserede innovation skal øges.

Sammenfattende kan der således være behov for at fokusere mere på den brugerdrevne innovation. Hertil kommer samspillet mellem virksomheder og mellem virksomheder og videninstitutioner, herunder det samspil der sker i klynger. Innovationsaktivitet fordrer også at virksomhederne har evnen til at hjemtage og udnytte ny viden.

Udvikling af regional innovationskapacitet

Danmark skal kunne måle sig med de bedste i verden, når det gælder samspillet mellem virksomheder og videninstitutioner. Flere virksomheder skal have hurtigere og nemmere adgang til viden, som de kan bygge ind i deres produkter, serviceydelser og produktion

Samspil med videninstitutioner og mellem virksomheder, herunder i klynger

Samspil mellem virksomheder er mere udbredt end med videninstitutioner, og dermed synes selve tanken om videnspredning og videndeling at være plantet hos de danske virksomheder. Det gælder dog også for Danmark, at en stor del af virksomhederne er kendetegnet ved, at de hovedsageligt konkurrerer på omkostning og pris frem for nytænkning og nyskabelse¹⁷.

Forskning spiller en vigtig rolle for mange virksomheders innovation. Men analyser peger på, at der er mange andre kilder til virksomheders innovation, som ligeledes er vigtige – fx nye medarbejdere, leverandører, rådgivere og brugere. Internationale analyser indikerer, at Danmark har en særlig kompetence inden for brugerdreven innovation, og denne kompetence er vigtig at bygge videre på.

4.3. Anvendelse af ny teknologi

Et vigtigt element i Danmarks målsætning om at blive verdens mest konkurrencedygtige samfund i 2015 er, at Danmark skal blive bedst til at an-

¹⁷ Kilde: Inside Consulting & Oxford Research (2004). Brugerdreven innovation i dansk erhvervsliv, rapport udarbejdet for Danmarks Erhvervsråd

vende ny teknologi. Den nye teknologi, som udvikles som følge af innovation her i landet eller i andre lande, skal ud i virksomhederne og bringes i anvendelse og derved forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Produktionsvirksomheder der med succes opretholder produktion i Danmark gør det ofte ved brug af avancerede robotter. Små virksomheder kan begå sig på det globale marked ved brug af informations- og kommunikationsteknologi. Anvendelse af ny energi-teknologi kan tilsvarende forbedre virksomhedernes konkurrenceevne. Teknologierne har en vidtrækkende betydning på tværs af sektorer - blandt borgere, i virksomheder og i den offentlige sektor. Anvendelse af ny teknologi i alle former har afgørende betydning for virksomhedernes konkurrenceevne.

Danmark står forholdsvist stærkt inden for grundlæggende IKT-anvendelse og på de områder, som er de primære forudsætninger for virksomhedernes grundlæggende IKT anvendelse, herunder medarbejdernes IKT-kompetencer og infrastrukturens udbredelse. De danske virksomheders grundlæggende IKT anvendelse varierer dog med geografisk beliggenhed og virksomhedsstørrelse, hvor anvendelsen daler med størrelse og afstand til metropoler. Den territorielle tilknytning har også betydning for borgernes brug af internet og computer både på arbejdspladsen og privat, hvor borgere bosat i yderområder er kendetegnet ved en lavere anvendelse.

Danmark står imidlertid svagt, når der måles på erhvervslivets avancerede IKT- anvendelse. Hjemmesider bruges til markedsføring og præsentation af produkter og ydelser, mens virksomhedernes sjældent tilbyder digitale produkter, virtuel kundesupport etc. Endvidere har e-handlen kun en begrænset udbredelse blandt de danske virksomheder og det samme gælder for virksomhedernes brug af IKT i forbindelse med videndeling og -spredning.

IKT'ens anvendelsesmuligheder i forbindelse med læring er mange og forbundet med en række fordele. Især de små virksomheder (<20 ansatte), der sjældent har råd og tid til at sørge for medarbejderes fortsatte læring, kan høste store gevinster ved e-læring, hvis undervisningsformen videreudvikles, f.eks. via lærersupport, studiegrupper el. pædagogiske miljøer. Desværre viser det sig, at kun ca. 6 pct. af de helt små virksomheder (2-9 ansatte) anvender e-læring, mens det samme gælder for 17 pct. af de større virksomheder (over ni ansatte).

Sammenfattende er det vigtigt at styrke brug af anvendelse af ny teknologi i bred forstand, og styrke den avancerede brug af IKT, sikre en fortsat god IKT-infrastruktur og gode IT-kompetencer. Endvidere er det væsentligt at sikre, at andre nye teknologier udbredes.

Infrastruktur

Telesektoren er udbyder af de net og tjenester, der udgør den basale it-infrastruktur og er dermed et centralt fundament for vidensamfundet. Re-

geringens mål på det telepolitiske område har igennem flere år været „bedst og billigst”.

Anvendelse af ny teknologi

Som følge af innovationsaktivitet udvikles en række nye teknologier. Men disse nye teknologier, når ikke altid frem til anvendelse i fx virksomhederne – og slet ikke de små virksomheder – i et tempo, som man kunne ønske. Ikke kun IKT men også andre former for ny teknologi skal bringesi anvendelse i virksomhederne

Digitalisering

Det er regeringens overordnede mål at skabe en sammenhængende offentlig sektor, der er til gavn for borgere og erhvervsliv. Det kan it bidrage til gennem effektivisering af drift, besparelse af ressourcer og forbedring af service. I forhold til de kommende års it-anvendelse i den offentlige sektor har regeringen sat tre strategiske mål:

- It og digitale services skal fremme effektivitet og produktivitet i den offentlige sektor
- Den offentlige sektors ydelser skal leveres sammenhængende med brugeren i centrum
- Den offentlige sektor skal arbejde og kommunikere digitalt

Tilsvarende har Danmark som målsætning, at skabe vækst i dansk erhvervsliv ved at gøre it-anvendelsen i dansk erhvervsliv mere avanceret og udbytterig og ved at sikre de danske it-erhverv får gode uligheder for at skabe værdi.

Øget adgang til viden

For at Danmark kan opnå de gevinster som informations- og kommunikationsteknologierne indeholder, er det afgørende, at de danske borgere kvalificeres til fremtidens videnssamfund. Det er regeringens mål at sikre, at der er kompetencer til at understøtte den avancerede it-anvendelse i erhvervslivet og den offentlige sektor, samt at der er tilstrækkelig med spidskompetencer til at understøtte it-erhvervenes fortsatte værdiskabelse. Samtidig er det afgørende, at alle borgere har adgang til kompetenceudvikling inden for it, og at kendskabet til kompetenceudvikling gennem e-læring udbredes.

4.4. Etablering og udvikling af nye virksomheder

Iværksætterne skaber vækst i Danmark. De skaber nye arbejdspladser. De holder det etablerede erhvervsliv til ilden. Såvel for den enkelte som for samfundet som helhed er det derfor af afgørende betydning for den fremtidige vækst, at der skabes de bedst mulige rammer for at skabe nye virksomheder og udvikle nye produkter.

Hvis Danmark skal blive en bedre iværksætternation kræves et todelt fokus på både rammevilkår og kultur.

Danmark er ved at opbygge en velfungerende iværksætterinfrastruktur, men sammenlignet med de bedste iværksætterlande er der et stykke vej

endnu. Danmark har ikke samme udbud af startfaciliteter, når det gælder inkubatorer, rådgivningsnetværk og finansielle instrumenter, der kan føre til etablering og vækst af nye virksomheder. Til trods for at der startes mange nye virksomheder i Danmark, er det således kun relativt få af de nye virksomheder, der formår at skabe et solidt vækstforløb. Der kan således være behov for at forbedre rammerne for vækst, så det bliver lettere at udnytte nye idéer kommercielt og drive virksomhed med så små administrative byrder som muligt.

En stor del af den danske befolkning har lysten til at starte egen virksomhed, men bliver tilbageholdt af en manglende risikovillighed. Danskerne er bange for at lide økonomiske tab, og for at livet som iværksætter skal kræve for megen tid og energi. Desuden mener en stor del af danskerne, at de ikke besidder de nødvendige kompetencer. Disse kan blandt andet tillæres via uddannelsessystemet, men her halter Danmark bagefter førende iværksætterlande.

Regeringen arbejder på en lang række områder, hvor strukturfondene ikke skal bidrage: Ved at ændre love og regler, skattesystemet og andre incitamenter. Strukturfondene skal fokuseres på at sikre den rette infrastruktur, risikovillig kapital og fremme iværksætterkompetencer og -værdier.

Sammenfattende er det vigtigt at styrke indsatsen inden for erhvervs-service, herunder iværksætterinfrastruktur, adgang til kapital, iværksætterkompetencer og -værdier. Men det er samtidig vigtigt at sikre virksomhedernes fortsatte udvikling også efter den første skrøbelige etableringsfase. Det sker bl.a. gennem udvikling af virksomhedernes menneskelige ressourcer (medarbejder og ledelsesudvikling) og hjælp til anvendelse af nye teknologi.

Offentlig og privat rådgivning

Det er regeringens mål, at Danmark i 2015 er blandt de bedste samfund i verden, hvor der nystartes flest vækstvirksomheder. Den ambition skal indfries ved, at flere vælger at etablere egen virksomhed, og at flere overlever de første svære år og hurtigt kommer ind i et vækstforløb.

At bringe en god idé til en god forretning er ofte et stort og omfattende arbejde, der, ud over kapital, kræver god og nem adgang til viden, råd og vejledning.

Risikovillig kapital

Det er regeringens mål, at Danmark skal have ét af Europas bedst fungerende markeder for risikovillig kapital. Der sigtes mod, at investeringer i unoterede aktier skal løftes med ca. 30 mia. kr. inden 2010.

Iværksætterkultur og -kompetencer

Fundamentet for en stærk iværksætterkultur skal allerede lægges i uddannelserne. Det er regeringens målsætning, at alle i løbet af deres uddannelse konkret får mulighed for at arbejde med idéudvikling, og at alle studerende på de videregående uddannelser skal have tilbud om at tage kurser og fag i innovation og iværksætteri.

5. Partnerskabet: Organisering og implementering af indsatsen for fremme af regional konkurrenceevne og beskæftigelse

5.1. Ny organisering af den regionale erhvervspolitiske indsats i Danmark

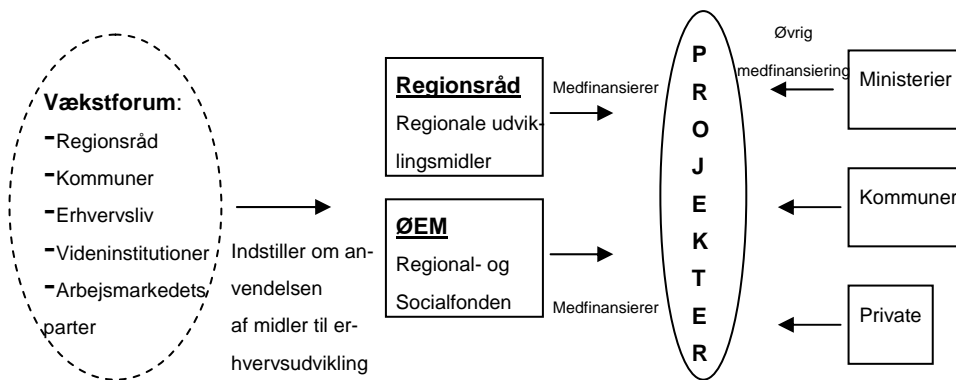
Danmark står over for en omfattende reform af den administrative struktur, kommunalreformen. Reformen træder i kraft den 1. januar 2007, samtidig med at den nye strukturfondsperiode begynder. Det giver unikke muligheder for at skabe en sammenhængende indsats, hvor niveauerne EU, stat og regioner spiller tæt og velkoordineret sammen. Målet er et enkelt og overskueligt system.

Amterne, som hidtil har haft en stor rolle i udarbejdelsen og gennemførelsen af strukturfondsprogrammerne, nedlægges. En lang række kommuner bliver slået sammen til større enheder. Antallet af kommuner reduceres fra 271 kommuner til 98 kommuner. Desuden flyttes en lang række opgaver mellem de administrative niveauer.

Kommunalreformen betyder også, at der oprettes fem nye regioner. Regionerne dækker et større areal end de tidligere 14 amter, men er ikke blot større amter. Regionerne har således ikke som de tidligere amter ret til at udskrive skat og har betydeligt færre opgaver. Regionerne ledes af folkevalgte regionsråd.

Regionerne får ansvaret for den regionale erhvervsudvikling og dermed for at fremme regional konkurrenceevne og beskæftigelse. Til at varetage opgaven får regionerne et nyt og stærkt instrument - de regionale vækstfora - som bliver omdrejningspunktet for erhvervsudviklingen i regionerne. Det er disse vækstfora, som bliver den regionale part i strukturfondsprogrammerne og bl.a. indstiller om anvendelsen af midler, ligesom amterne gør det i regionalfondsprogrammerne i perioden 2000-2006.

Midlerne til de initiativer, som vækstforaene kan igangsætte, kommer fra flere kanter, og viser netop den sammenhæng, som den nye administrative ramme skal skabe mellem den regionale, nationale og EU-initierede politik. Midlerne kan således komme fra såvel kommuner, regionen, staten og strukturfondene, jf. nedenstående figur.

Strukturfondsmidlerne vil blive fordelt på de 5 regioner efter en model, som vil blive nærmere forhandlet. Modellen vil tage højde for, at n+2 problematikken minimeres.

Med hensyn til national medfinansiering er de nye regioner ikke skatteudskrivende, men regionsrådene råder over midler til regional udvikling. De regionale udviklingsmidler kommer dels fra staten, dels via kommunale udviklingsbidrag. De regionale vækstfora indstiller til regionerne om anvendelsen af regionale udviklingsmidler til erhvervsformål. Medfinansiering kan desuden fortsat komme fra blandt andet selvejende institutioner, kommuner og staten.

Vækstforaene sammensættes af regionale politikere og repræsentanter fra erhvervslivet, viden- og uddannelsesinstitutioner samt arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med partnerskabsprincippet, se nedenfor.

Kommunerne er også repræsenteret i vækstforaene og kan fortsat iværksætte erhvervsudviklingsaktiviteter inden for rammerne af de uskrevne kommunalfuldmagtsregler. Mindst ét af de kommunale medlemmer i hvert vækstforum skal komme fra et geografisk yderområde. Hertil kommer, at kommunerne får ansvaret for at gennemføre og finansiere erhvervsserviceaktiviteter over for en åben kreds af iværksættere og virksomheder.

Staten har fortsat det overordnede ansvar for at sikre erhvervslivet gode vækstvilkår. Både når det gælder konkurrenceforhold og på områder som skat og energi.

Men det er samtidig klart, at det er i regionerne, at de generelle rammer skal udmøntes og tilpasses erhvervsstrukturen. Det er vigtigt, at den statslige vækstpolitik og den regionale indsats hænger godt sammen.

Derfor nedsættes også Danmarks Vækstråd, som skal være det organ, som binder den nationale vækststrategi, de regionale erhvervsudviklingsstrategier og EU's strukturfondsmidler sammen i én sammenhængende vækstindsats i hele Danmark.

Danmarks Vækstråd vil ikke fungere som overvågningsudvalg for strukturfondene, idet det ikke vil opfylde kravene til partnerskabet. Men det

kan overvejes, hvorvidt medlemmerne af Danmarks Vækstråd skal inviteres til at deltage i overvågningsudvalget.

Gennemførelsen af strukturfondsindsatsen får udover fokus i Danmarks Vækstråd naturligvis fokus i overvågningsudvalget, hvor partnerskabet er repræsenteret. I Danmark udarbejdes ét program for regionalfondsindsatsen og ét program for socialfondsindsatsen. Indsatsen fra de to fonde skal koordineres tæt, og Danmark ønsker derfor at etablere et fælles overvågningsudvalg for de to programmer.

Nedenfor beskrives de aktører, som er en del af det danske administrations set-up efter kommunalreformen. Overvågningsudvalget beskrives ikke nærmere her, da det vil blive sammensat og varetage opgaver i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

De regionale vækstfora

Vækstforaene får tre hovedopgaver. For det første skal vækstforaene udarbejde en erhvervsudviklingsstrategi med udgangspunkt i regionens særlige vækstvilkår og erhvervsspecialisering. Strategierne kan være bredere end strukturfondsprogrammerne, og favne indsatsområder som ikke er støtteberettigede under de danske strukturfondsprogrammer. Betydelige dele af en regional erhvervsudviklingsstrategi ventes dog at ligge inden for strukturfondsindsatsens strategiske ramme. Som den anden hovedopgave skal vækstfora overvåge de regionale og lokale vækstvilkår, svarende til den interesse som Kommissionen også har i at følge udviklingen gennem opfølgning på mål og indikatorer.

På baggrund af strategien skal vækstforummet som sin tredje hovedopgave udvikle og medfinansiere konkrete initiativer, der kan skabe vækst i regionen. Det kan være investeringer i fx videncentre eller udviklingsparker. Det kan være projekter om at få flere højtuddannede i arbejde i de mindre virksomheder. Eller det kan være at sikre uddannelse af arbejdskraft, der opfylder virksomhedernes behov. Til at finansiere den regionale erhvervsudvikling råder vækstforummet over strukturfondsmidler og regionale udviklingsmidler (del af den nationale medfinansiering).

Vækstforummet skal indstille til staten om anvendelsen af regional- og socialfondsmidler, og til regionsrådet om anvendelsen af de regionale udviklingsmidler, som regionsrådet afsætter til erhvervsformål. Regionsrådet kan på den ene side acceptere eller afvise vækstforummets indstillinger, men det kan på den anden side ikke anvende midler til erhvervsudvikling, med mindre det sker i samarbejde med et vækstforum.

De regionale vækstfora indstiller således vedr. anvendelsen af både regional- og socialfondsmidler. Det fremmer koordinering mellem de to fonde på det regionale niveau, hvor indsatsen skal gennemføres.

Indstillingsproceduren vil svare til den procedure vi i dag kender fra Regionalfonden, dvs. Erhvervs- og Byggestyrelsen har det legalitetsmæssige ansvar og udsteder tilsagn.

De regionale vækstforas sammensætning

Regionsrådene nedsætter de regionale vækstfora og udpeger formanden.

Vækstforaene består af i alt 20 medlemmer, der udpeges af regionsrådet:

- 3 medlemmer udpeges af regionsrådet selv (regional authorities)
- 6 medlemmer udpeges efter indstilling fra kommunerne (local authorities)
- 6 medlemmer udpeges efter indstilling fra erhvervsorganisationer (economic partners)
- 3 medlemmer fra viden- og uddannelsesinstitutioner udpeges af regionsrådet, og
- 2 medlemmer udpeges efter indstilling fra arbejdsmarkedets parter (social partners)

Vækstforaenes sekretariater

Regionsrådene stiller sekretariater til rådighed for vækstforaene. Sekretariaterne har, ligesom tidligere amterne, en rolle i forhold til strukturfondsindsatsen. De varetager information og vejledning af ansøgere og forbereder sager til forelæggelse for de regionale vækstfora etc.

Danmarks Vækstråd

Danmarks Vækstråd skal rådgive om den nationale vækstpolitik. Danmarks Vækstråd får en rolle som bindeled mellem den nationale, den EU-finansierede og den regionale vækstindsats.

Danmarks Vækstråd skal således sørge for, at den statslige vækstindsats spiller godt sammen med den regionale. Derfor får formændene for de regionale vækstfora også plads i Vækstrådet. Derudover er Vækstrådet bindeled til indsatsen på EU-plan.

Danmarks Vækstråd skal rådgive økonomi- og erhvervsministeren om udvikling af og opfølgning på nationale strukturfondsfinansierede programmer og inddrages derfor også i udarbejdelsen af de danske strukturfondsprogrammer. Rådets parallelle rolle i forhold til såvel regionalfunds- som socialfundsprogrammet medvirker til den overordnede koordinering mellem de to fonde.

Desuden sender de regionale vækstfora deres erhvervsudviklingsstrategier i høring hos Danmarks Vækstråd. Rådet bliver derfor det sted, hvor informationerne om og kendskabet til de regionale strategier bliver størst – og kan dermed blive et forum for videndeling mellem vækstforaene.

Dette kendskab på tværs af regionerne kan rådet bruge i dialogen med regionerne og som grundlag for at iværksætte tværregionale initiativer eller

analyser af, hvordan regionernes indsats virker i forhold til den nationale vækstpolitik. Det kan fx være i forhold til iværksættere eller brugerdreven innovation.

Sammensætning af Danmarks Vækstråd

Danmarks Vækstråd består af en formand og 19 medlemmer, som udpeges af økonomi- og erhvervsministeren.

- 3 medlemmer + formanden udpeges personligt af ministeren
- 5 formænd for de regionale vækstfora - én fra hver region - udpeges efter indstilling fra de regionale vækstfora (regional partners)
- 2 medlemmer udpeges efter indstilling fra de kommunale parter (local authorities)
- 7 medlemmer udpeges efter indstilling fra arbejdsgiver- og erhvervsorganisationer (economic partners), og
- 2 medlemmer udpeges efter indstilling fra lønmodtagerorganisationer (social partners).

Formanden og medlemmerne udpeges for op til 4 år ad gangen.

Danmarks Vækstråds sekretariat

Økonomi- og Erhvervsministeriet vil være sekretariat for Danmarks Vækstråd.

Statens rolle

I Danmark er Økonomi- og Erhvervsministeriet – Erhvervs- og Byggestyrelsen - forvaltningsmyndighed for både regionalfondsindsatsen og socialfondsindsatsen. Dette adskiller sig fra begyndelsen af indeværende periode, hvor Beskæftigelsesministeriet var forvaltningsmyndighed for socialfondsindsatsen. Dette er endnu en mulighed for øget udbytte af en samlet koordineret strukturfondsindsats.

Kommunalreformen betyder også, at der fås en ensartet administrationsmodel for de to fonde. Tidligere har amter således udstedt tilsagn m.v. for dele af socialfondsmidlerne. Nu samles hele forvaltningsmyndigheden for mål 2-programmet, regional konkurrenceevne og beskæftigelse, i staten, i Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Erhvervs- og Byggestyrelsen udsteder således tilsagn og varetager opfølgning på alle strukturfondsprojekter. Derudover varetages sekretariatsbetjeningen af overvågningsudvalget og en lang række opgaver der normalt påhviler medlemsstaten, og som vil blive beskrevet i de operationelle programmer.

5.2 Implementering af strukturfondsindsatsen

En sammenhængende indsats for vækst og beskæftigelse

Som led i kommunalreformen har det været et eksplicit nationalt mål at sikre en bedre sammenhæng mellem den lokale, regionale, nationale og

EU-finansierede regionale erhvervspolitiske, beskæftigelsespolitiske og vækstpolitiske indsats.

De regionale vækstfora er de centrale omdrejningspunkter i denne indsats, eftersom de har ansvaret for – via regionale erhvervsudviklingsstrategier – at tilrettelægge den regionale erhvervsudvikling, herunder også i forhold til udviklingen af yderområderne. Foruden regionale tiltag kan denne indsats understøttes af både nationale tiltag og tiltag finansieret af strukturfondene.

Målet er, at de regionale vækstfora skal tilrettelægge en erhvervspolitisk indsats, der imødegår de identificerede udfordringer, som findes i de enkelte regioner. Disse udfordringer vil være forskellige fra region til region. Strukturfondsindsatsen i de enkelte regioner skal understøtte de regionale erhvervsudviklingsstrategier og således medvirke til at sikre den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse.

De regionale erhvervsudviklingsstrategier skal sendes i høring i Danmarks Vækstråd, som får mulighed for at sikre, at den samlede danske indsats trækker i den rigtige strategiske retning, herunder også i forhold til strukturfondsindsatsen,

Den danske strukturfondsindsats skal fokuseres på de områder, hvor den bedst kan bidrage til at realisere Lissabon-strategien og skabe vækst og udvikling. Samtidig skal indsatsen rumme mulighed for, at de enkelte regioner kan tilrettelægge en indsats, der imødegår de udfordringer, som de enkelte regioner står overfor i forhold til udviklingen af den regionale konkurrenceevne og beskæftigelse.

Erhvervs- og Byggestyrelsen vil også fremover være den ansvarlige myndighed for Regional- og Socialfonden i Danmark.

Ansøgninger til fondene skal sendes til vækstforaenes sekretariater, som sørger for, at de regionale vækstfora prioriterer de enkelte sager. Erhvervs- og Byggestyrelsen foretager herefter legalitetskontrol, udsteder tilsagn og sikrer projektopfølgningen mv.

Som led i de regionale vækstforas opgave med at overvåge de regionale og lokale vækstvilkår vil der fra national side blive udarbejdet en række værktøjer, som kan give et relativt nuanceret billede af den regionale udvikling.

Koordinering med andre EU-politikområder

Strukturfondsindsatsen skal koordineres med indholdet i andre fællesskabsstøtteordninger, herunder akse 3 under Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og bæredygtig udvikling af fiskeriområder under Den Europæiske Fiskerifond. Kriterierne for afgrænsning til disse programmer anføres i de operationelle programmer.

Derudover skal der sikres konsistens og sammenhæng med EU's syvende rammeprogram for forskning og udvikling samt rammeprogrammet for konkurrencedygtighed og innovation. Snitfladerne til disse programmer vil også blive beskrevet i de operationelle programmer.

5.3. Inddragelse af partnerskabet i udarbejdelsen af strategisk dokument og de operationelle programmer

Jf. forordningerne skal partnerskabet – herunder de regionale vækstfora, andre ministerier, organisationer, arbejdsmarkedets parter og Danmarks Vækstråd – inddrages i udarbejdelsen af såvel det strategiske dokument som de operationelle programmer.

Partnerskabets inddragelse i udarbejdelsen af det strategiske dokument

Partnerskabet har således for det første været inddraget i fastlæggelsen af den strategiske indsats. Som ansvarlig myndighed for strukturfondsindsatsen i Danmark har Erhvervs- og Byggestyrelsen udarbejdet et udkast til strategisk dokument på baggrund af Lissabon-strategien, udkast til Fællesskabets strategiske retningslinjer, det nationale reformprogram og den øvrige nationale politiske indsats.

Den strategiske ramme har for det første været drøftet med relevante ressourceministerier, herunder Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, samt en række relevante organisationer, herunder KL, Amsrådsforeningen, Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og LO.

For det andet har den strategiske ramme været forelagt alle de midlertidige vækstfora, der har tilsluttet sig denne ramme. Jf. ovenfor repræsenterer vækstforaene det regionale partnerskab, eftersom både offentlige regionale og lokale myndigheder, viden- og uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets parter og erhvervslivet deltager. Vækstforaene skal desuden, jf. lov om erhvervsfremme, varetage hensynet til yderområderne.

Hertil kommer den administrative styregruppe i Hovedstadens Udviklingsråd på grund af et manglende midlertidigt vækstforum i Hovedstaden.

[Den strategiske ramme har desuden været forelagt Danmarks Vækstråd [jf. lov om erhvervsfremme]].

Partnerskabets inddragelse i udarbejdelsen af de operationelle programmer

Desuden er partnerskabet været inddraget i udarbejdelsen af de to operationelle programmer. De midlertidige vækstfora har drøftet henholdsvis

skitser til programmerne samt egentlige udkast til programmer. De regionale vækstfora har ligeledes drøftet et udkast til programmer. Herudover har der ad flere omgang været afholdt bilaterale møder med repræsentanter på embedsmandsniveau fra alle regioner med henblik på at få konkretiseret programmernes anvendelse. Disse repræsentanter er dels kommet fra lokale og regionale offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter og uddannelsesinstitutioner.

Udkast til programmer har været drøftet med relevante ministerier, herunder Finansministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Beskæftigelsesministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Hertil har det været drøftet med relevante organisationer, herunder KL, Amtsrådsforeningen, Dansk Industri, Dansk Arbejdsgiverforening og LO. [Endelig har de operationelle programmer været forelagt Danmarks Vækstråd.]

Desuden har der været afholdt et temaarrangement med fokus på yderområder og vækstpolitik og programmering for de politiske styregrupper for de regionale vækstsamarbejder, der i høj grad er geografisk sammenfaldende med mål 2-områderne for strukturfondsperioden 2000-2006.

Inden formel oversendelse til Kommissionen vil såvel det strategiske dokument som de operationelle programmer blive sendt i høring hos Specialudvalget for Vækst og Konkurrenceevne. Specialudvalget repræsenterer en lang række relevante parter, herunder andre ministerier og styrelser, arbejdsmarkedets parter, en række brancheforeninger og organisationer og Foreningen af Danske Småøer.

Planen er, at såvel det strategiske dokument som udkast til operationelle programmer sendes i høring hos Specialudvalget inden 15. juli 2006 med henblik på oversendelse til Kommissionen senest 1. september 2006.

6. Finansiering og programmering

Danmark vil alene udarbejde ét regionalfondsprogram og ét socialfondsprogram.

Udkast til finansieringsplaner er vedlagt som bilag.

7. Additionalitet og administrativ efficiens

Additionalitet

I henhold til artikel 13 i Rådets forordning nr. xx af yy 2006 om generelle bestemmelser for strukturfondene er medlemsstaterne forpligtet til at overholde additionalitetsprincippet. For at sikre en reel økonomisk virkning af midlerne fra strukturfondene må bevillingerne således ikke erstatte offentlig eller dermed ligestillede udgifter til strukturformål i medlemsstaterne.

Som det fremgår indledningsvis er det hensigten, at den danske strukturfondsindsats skal understøtte og supplere den øvrige nationale vækstpolitiske indsats.

Ex ante evaluering

Ex ante evalueringen af den danske strukturfondsindsats er iværksat og forventes afsluttet primo maj 2006.